

Dövlət vergi orqanları tərəfindən operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi QAYDALARI

1. Ümumi müddəalar

1.1. "Dövlət vergi orqanları tərəfindən operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi Qaydaları" (bundan sonra - Qaydalar) Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin, "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların tənzimlənməsi və sahibkarların maraqlarının müdafiəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun, "Əməliyyat-axtarış fəaliyyəti" haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun, Azərbaycan Respublikasının 12 iyun 2001-ci il tarixli 141-IIQ sayılı Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Dövlət vergi orqanlarında xidmət haqqında Əsasnamə"nin, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 fevral tarixli 383 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və aparılması qaydası haqqında Əsasnamə"nin, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 29 mart tarixli 454 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi haqqında Əsasnamə"nin və digər aidiyyəti hüquqi aktların tələblərinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.

1.2. Bu Qaydaların məqsədi sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquqi və fiziki şəxslərin gəlir götürmək üçün istifadə etdikləri, yaxud vergi tutulan obyektlərin və ya əmtəə-material ehtiyatlarının saxlanması ilə bağlı olan anbar, ticarət və bu qəbildən olan digər binalarında, ərazilərində (yaşayış binaları (sahələri) istisna olmaqla), nəqliyyat vasitələrində (sahibkarlıq fəaliyyəti üçün istifadə edilməyən şəxsi nəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) dövlət vergi orqanları tərəfindən həyata keçirilən operativ vergi nəzarətinin tənzimlənməsi, vergi qanunvericiliyinə əməl edilməsi, vergidən yayınma hallarının və vergi ödəyicilərinin qanuni hüquq və mənafelərinin pozulması hallarının qarşısının alınması, yol verilə biləcək qanun pozuntularının əvvəlcədən qarşısının alınmasını təmin etməkdir.

1.3. Operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi zamanı Vergi Məcəlləsinin 39-50-2-ci maddələrinin müddəaları tətbiq edilir.

1.4. Operativ vergi nəzarəti Vergi Məcəlləsinin 50.2-ci maddəsində və bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən nəzərdə tutulmuş əsaslardan biri olduqda, Vergi Məcəlləsinin 50.3-cü maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin təsdiq etdiyi formada vergi orqanının əsaslandırılmış qərarına və Azərbaycan Respublikası

Prezidentinin 15 fevral 2011-ci il tarixli 383 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinin forması və aparılması qaydası haqqında" Əsasnaməyə müvafiq olaraq vahid məlumat reyestrindən çıxarışa (bu Qaydaların 3-cü hissəsi ilə müəyyən edilmiş operativ vergi nəzarəti istisna olmaqla) əsasən həyata keçirilir. Qərarla vergi ödəyicilərinin yerləşdiyi ərazi, habelə operativ vergi nəzarəti ilə əhatə olunmalı olan məsələ (məsələlər), operativ vergi nəzarətinin müddəti və operativ vergi nəzarətini həyata keçirən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) göstərilir.

1.5. Vergi Məcəlləsinin 50.2-ci maddəsinə əsasən aşağıda göstərilənlər operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi üçün əsas hesab edilir:

1.5.1. vergi orqanı tərəfindən keçirilən səyyar vergi yoxlaması zamanı aşkar edilmiş faktlar;

1.5.2. vergi orqanları tərəfindən mənbəyi belli mənbələrdən əldə edilən məlumatlar olduqda, o cümlədən:

- vergi ödəyicilərinin təqdim etdikləri vergi bəyannamələrinin araşdırılması zamanı müvafiq vergi dövrü (ay, rüb, il) ilə müqayisədə növbəti vergi dövrlərində vergi ödəyicilərinin dövriyyələrinin azalması, təqdim olunan bəyannamələrdə vergi dövrləri üzrə eyni və ya oxşar məbləğdə dövriyyələrin əks olunması, bəyannamələrdə göstərilmiş dövriyyə məbləğlərinin vergi ödəyicilərinin obyektlərinin faktiki iqtisadi göstəricilərinə (işçilərinin sayı, əmtəə-material ehtiyatlarının həcmi və vahidlərinin satış qiymətləri, obyektin sahəsi, satış üçün əlverişli coğrafi ərazidə yerləşməsi, alıcı axınının və alqı-satqı əməliyyatlarının intensivliyi, gözlənilən faktiki dövriyyə, aktivlərin dəyəri və s.) uyğun olmaması barədə operativ nəzarət strukturlarının müəyyən etdikləri məlumatlar və ya vergi orqanının digər strukturlarından daxil olmuş belə məlumatlar;

- vergi ödəyicisinin fəaliyyəti olduğu halda bəyannamə təqdim etməməsi, vergi ödəyicisinin, onun filialının, nümayəndəliyinin və ya digər təsərrüfat subyektinin (subyektlərinin) fəaliyyətinin və digər vergi tutulan əməliyyatlarının dayandırılması haqqında və ya vergi öhdəliyinin yaranmaması barədə arayış təqdim edilməsi haqqında operativ nəzarət strukturlarının müəyyən etdikləri məlumatlar və ya vergi orqanının digər strukturlarından daxil olmuş belə məlumatlar;

- rəsmi statistikaya əsasən təqdim olunan malların (iş və xidmətlərin) qiymətlərinin artdığı, vergi ödəyicisinin yeni sahibkarlıq obyektlərinin qeydiyyatına alındığı, habelə reklam və digər mənbəyi belli məlumatlara əsasən malların (iş və xidmətlərin) çeşidinin artdığı halda, büdcəyə vergi hesablamalarının və ödənişlərin müvafiq dövrlə müqayisədə azalması və ya eyni məbləğdə olması barədə operativ nəzarət strukturlarının müəyyən etdikləri məlumatlar və ya vergi orqanının digər strukturlarından daxil olmuş belə məlumatlar;

- vergi ödəyicilərinin şəxsi hesab və rəqəblərində artıq ödəmə məbləğləri yaranması barədə vergi orqanının digər strukturlarından daxil olmuş məlumatlar;

- vergidən yayınma, həmçinin operativ vergi nəzarəti məsələləri üzrə qanun pozuntusu hallarına yol verilməsi barədə digər dövlət orqanlarından, vergi ödəyicilərindən, vətəndaşlardan və ya 195 telefon xidməti vasitəsi ilə daxil olmuş müraciətlər;

- istehsal həcmnin və ya satış dövriyyəsinin azalması ilə əlaqədar olaraq xronometraj metodu ilə yeni müşahidənin aparılması barədə vergi ödəyicilərindən daxil olmuş müraciətlər;

- vergi orqanlarının, o cümlədən operativ nəzarət strukturlarının müəyyən etdikləri digər əsaslar.

1.5.3. vergi ödəyicisi tərəfindən vergi qanunvericiliyinin pozulması hallarının aradan qaldırılması barədə vergi orqanlarının tələbləri Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə yerinə yetirilmədikdə, o cümlədən vergi qanunvericiliyi, həmçinin operativ vergi nəzarəti məsələləri üzrə yol verilmiş qanun pozuntularının aradan qaldırılması barədə vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicilərinə rəsmi müraciətlər (xəbərdarlıq, bildiriş, tələbnamə, məktub və s.) göndərildikdən sonra da qanun pozuntusu hallarına yol verildikdə.

1.5.4. sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan hüquqi və ya fiziki şəxslər tərəfindən operativ vergi nəzarətinin əhatə etdiyi məsələlər barədə qanunvericiliyin pozulmasına dair vergi orqanlarının kifayət qədər əsası olduqda.

1.6. Operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün Vergi Məcəlləsinin 50.2-ci maddəsində göstərilən əsaslarla yanaşı, aşağıdakı risk meyarlarından biri olmalıdır:

1.6.1. Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş risk meyarları;

1.6.2. Vergilər Nazirliyinin müvafiq strukturları tərəfindən müəyyən edilmiş və Vergilər Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmiş risk meyarları.

1.7. Vergilər Nazirliyinin Vergi auditi departamenti tərəfindən operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərində göstərilən risk meyarları ilə yanaşı öz təşəbbüsü ilə də risk meyarlarına əsasən aparıla bilər.

1.8. Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamenti (bundan sonra – VCİAD) tərəfindən operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərində göstərilən risk meyarları ilə yanaşı aşağıdakılarla da əsaslandırıla bilər:

1.8.1. Departamentin öz təşəbbüsü ilə əməliyyat-müşahidə qaydasında əldə etdiyi və Vergilər Nazirliyi tərəfindən risk meyarları kimi təsdiq olunmuş məlumatlar;

1.8.2. vətəndaşlardan, hüquq-mühafizə orqanlarından, habelə digər dövlət və özəl qurumlardan daxil olan və əməliyyat-müşahidə qaydasında yoxlanıldıqdan sonra Vergilər Nazirliyi tərəfindən risk meyarları kimi təsdiq olunmuş rəsmi müraciətlər.

1.9. Vergi orqanları tərəfindən operativ vergi nəzarətinin təyin olunması və nəzarət tədbirlərinin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı tərtib edilən bütün sənədlərin (xidməti məruzələr, nəzarətin həyata keçirilməsi barədə qərarlar, aktlar, protokollar, inzibati tənbehvermə

haqqında və vergi ödəyicisinin vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə məsuliyyətə cəlb edilməsi haqqında qərarlar, izahatlar, arayışlar və s.) işlənməsi Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi (bundan sonra - AVİS) vasitəsi ilə həyata keçirilir.

1.10. Operativ vergi nəzarəti tədbirləri vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə əvvəlcədən xəbərdarlıq edilmədən başlanır və vergi ödəyicilərinin faktiki iş vaxtı həyata keçirilir. Operativ vergi nəzarəti tədbirini həyata keçirən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) nəzarətə başladıqdan sonra vergi orqanının qərarını, yoxlamanın qeydiyyatı alınmasına dair sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrindən çıxarışı (bu Qaydaların 3-cü hissəsi ilə müəyyən edilmiş operativ vergi nəzarəti istisna olmaqla) və öz xidməti vəsiqəsini (vəsiqələrini) vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə dərhal təqdim edir.

1.11. Vergi ödəyicisinin "Nəzarət kitabçası"nda vergi nəzarətinin başlanması barədə müvafiq qeydiyyat aparılır. Nəzarət kitabçası olmadıqda və ya təqdim edilmədikdə tədbiri keçirən vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən bu barədə tədbirin nəticəsinə dair tərtib edilmiş aktda müvafiq qeydlər aparılır.

1.12. Vergi ödəyicisinin vergi nəzarətinin aparılmasında iştirak edən nümayəndəsinin şəxsiyyəti müəyyənləşdirilir, baza məlumatlarına və digər sənədlərə əsaslanmaqla vergi ödəyicisinin bütün rekvizitləri dəqiqləşdirilir.

1.13. Operativ vergi nəzarətini həyata keçirən vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən öz səlahiyyətləri çərçivəsində vergi ödəyicilərinin ərazilərinə və ya binalarına (yaşayış binaları (sahələri) istisna olmaqla) daxil olması, ərazilərinə, binalarına (yaşayış binaları (sahələri) istisna olmaqla), habelə sənədlərinə və əşyalarına baxış keçirilməsi, sənədlərin tələb edilməsi, sənədlərin və nümunə kimi əşyaların götürülməsi, ekspertin cəlb edilməsi, mütəxəssis, tərcüməçi və müşahidəçinin dəvət edilməsi və aksiz markası ilə markalanmamış və ya saxta aksiz markası ilə markalanmış, habelə məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan nişanlanmamış və ya saxta məcburi nişanlanma ilə nişanlanmış malların siyahıya alınması Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

1.14. Nəzarət tədbirləri zamanı zərurət yarandıqda, foto və video çəkilişdən istifadə olunmalıdır. Bu məqsədlə vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən iltizam alınmalıdır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi belə iltizamı verməkdən imtina etdikdə, çəkilişin aparılmaması barədə vergi nəzarətini həyata keçirən vergi orqanının əməkdaşları tərəfindən vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə sərbəst formada akt tərtib edilir.

1.15. Operativ vergi nəzarəti tədbirləri zamanı vergi ödəyicisinin uçot məlumatlarından fərqli məlumatlar əldə olunduqda Vergi Məcəlləsinin 34.7.2-ci maddəsinə əsasən vergi ödəyicisinə bildiriş göndərilməsi məqsədi ilə nəzarəti həyata keçirən vəzifəli şəxs (şəxslər)

tərəfindən vergi orqanının uçot strukturuna məlumat verilir.

1.16. Bu Qaydaların tələblərinə uyğun olaraq keçirilən vergi nəzarəti tədbirləri zamanı Vergi Məcəlləsinin 50.1-ci maddəsinin digər bəndləri üzrə pozuntu müşahidə edildikdə, bu barədə pozuntunu aşkar edən vergi orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən xidməti məlumat hazırlanaraq rəhbər vəzifəli şəxsə təqdim edilir.

2. Operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi

2.1. Operativ vergi nəzarətinin nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi və operativ vergi nəzarətinin materiallarına baxılması Vergi Məcəlləsinin 39-cu və 49-cu maddələri ilə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

2.2. Operativ vergi nəzarətinin və bu Qaydaların 1.13-cü bəndində nəzərdə tutulmuş tədbirlərin nəticələri bütün hallarda vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin təsdiq etdiyi və bu Qaydalara əlavə edilmiş müvafiq akt, protokol və digər zəruri sənəd formaları ilə rəsmiləşdirilir.

2.3. Vergi ödəyicisi vergi orqanının vəzifəli şəxsinin (şəxslərinin) operativ nəzarət tədbirlərini həyata keçirmək, o cümlədən xronometraj metodu ilə müşahidə aparmaq üçün ona məxsus obyektə daxil olmasına icazə vermədikdə və ya həmin tədbirlərin həyata keçirilməsinə şərait yaratmadıqda operativ vergi nəzarəti tədbirlərini həyata keçirməli olan, o cümlədən xronometraj metodu ilə müşahidə aparmalı olan vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) və vergi ödəyicisi tərəfindən imzalanan sərbəst formada akt tərtib edilir. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda öz qeydlərini edə bilər, habelə aktı imzalamaqdan imtina edə bilər və bu barədə həmin aktda müvafiq qeyd aparılır və göstərilən pozuntularla əlaqədar vergi ödəyicisi barəsində İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 602.4-cü maddəsinə əsasən inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilərək Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin və aidiyyəti hüquqi aktların tələblərinə uyğun olaraq həmin protokolu baxılması üçün məhkəməyə göndərir.

2.4. Operativ vergi nəzarətinin nəticəsi barədə vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin və ya qanun pozuntusuna yol vermiş şəxsin iştirakı ilə Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin təsdiq etdiyi formada akt, protokol və digər sənədlər tərtib edilir. Həmin aktda, protokolda və digər sənədlərdə vergi qanunvericiliyinin pozulması halları göstərilir, vergi ödəyicisi tərəfindən tələbləri pozulmuş qanunvericilik aktlarının konkret maddələrinə istinad etməklə pozuntunun xarakteri açıqlanır, qanun pozuntusuna yol vermiş şəxsə vergi qanunvericiliyinin tələblərinə əməl edilməsinin tövsiyə olunması barədə qeyd aparılır, yaxud vergi qanunvericiliyinin pozulması hallarının olmaması göstərilir.

2.5. Tərtib olunmuş aktlar, protokollar və digər sənədlər operativ vergi nəzarətinin keçirilməsində iştirak edən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) vergi ödəyicisi hüquqi şəxs olduqda onun rəhbəri (onu əvəz edən şəxs) və ya səlahiyyətli nümayəndəsi, fiziki şəxs olduqda onun özü və ya səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən imzalanır.

2.6. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda, protokolda və digər sənədlərdə öz qeydlərini edə bilər, imzalamaqdan imtina edə bilər və bu barədə həmin aktda, protokolda və digər sənədlərdə vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən müvafiq qeyd aparılır.

2.7 Operativ vergi nəzarətinin nəticələri barədə tərtib olunmuş aktlar, protokollar və digər sənədlər nəzarətin başa çatdığı tarixdən sonrakı 3 iş günü ərzində nəzarəti həyata keçirmiş vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən AVİS proqram təminatı bazasının Operativ nəzarət alt sistemində işlənir və əlavələri ilə birlikdə dərhal vergi orqanının aidiyyəti rəhbər vəzifəli şəxsinə təhvil verilir. Tərtib olunmuş aktın və digər sənədlərin bir nüsxəsi təqdim edilmə tarixi göstərməklə və imza etdirilməklə vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə verilir. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi bu sənədlərin surətlərini qəbul etməkdən imtina etdikdə isə müvafiq sənədlər aktın, protokolun və digər sənədlərin tərtib edildiyi tarixdən sonra 5 gündən gec olmayaraq elektron qaydada və sifarişli poçtla ona göndərilir. Bu halda tərtib olunmuş aktın, protokolun və digər sənədlərin bir nüsxəsi vergi ödəyicisinə müşayiətedici məktubla göndərilir.

2.8. Vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə vergi ödəyicisinin məsuliyyətə cəlb edilməsi məsələsinə Vergi Məcəlləsinin 49-cu maddəsində müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə baxılır.

2.9. Vergi Məcəlləsinin 49-cu maddəsinə əsasən vergi orqanının qəbul edilmiş qərarlarının surəti və tələbnamə vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə verilmə tarixini təsdiq edən üsulla təqdim edilir. Vergi orqanının qərarlarının surəti və tələbnamə vergi ödəyicisinə Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş qaydada və ya müşayiətedici məktubla sifarişli poçtla göndərilir.

2.10. Operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 162-1-ci, 192-ci, 192-1-ci, 193-cü, 205-1-ci, 205-2-ci və 213-1-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayətlərlə bağlı faktlar aşkar edildikdə, bu pozuntular barədə sənədlər tam və əhatəli tərtib olunmalı və materiallar vergilər nazirinin müvafiq əmri ilə təsdiq olunmuş "Vergi və hüquq-mühafizə orqanları arasında əlaqələndirmə fəaliyyətinin təşkili Qaydaları"na uyğun hazırlanaraq Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinə təqdim olunmalıdır.

3. Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş hallarda və qaydada

vergi orqanlarında uçota durmayan vergi ödəyicilərinin aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

3.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərində göstərilən risk meyarlarına əsasən operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi ərazi müəyyənləşdirilir.

3.2. Operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçirildiyi ərazidə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxsin Vergi Məcəlləsinin 33.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada və müddətdə uçota alınmaq üçün vergi orqanına ərizə verib-verməməsi araşdırılır.

3.3. Vergi ödəyicisinin vergi orqanında uçota durmadan sahibkarlıqla məşğul olduğu fəaliyyət sahəsi, fəaliyyət göstərdiyi dövr və bu dövr ərzində gəlir əldə edib-etməməsi müəyyənləşdirilir (müvafiq izahatlar alınır, sənədlər tələb olunur).

3.4. Sahibkarlıq fəaliyyətini vergi orqanında uçota durmadan həyata keçirən şəxsin bu qanun pozuntusu ilə yanaşı, Vergi Məcəlləsinin 50.1-ci maddəsinin tələblərinin pozulması hallarına yol verib-verməməsi araşdırılır. Həmin bəndlərin tələblərinin pozulması müəyyən edildikdə, hər bir qanun pozuntusu üzrə bu Qaydalara müvafiq olaraq sənədləşmə aparılır.

3.5. Vergi orqanlarında uçota durmadan sahibkarlıqla məşğul olduğu aşkar edilmiş şəxslərin adı, soyadı, atasının adı, qeydiyyatda olduğu və faktiki yaşadığı ünvan müəyyən edilir, şəxsiyyət vəsiqəsinin rekvizitləri qeyd edilir və həmin şəxslərdən müvafiq izahat alınır. Qanun pozuntusuna yol vermiş şəxslər tələb olunan sənədləri təqdim etməkdən və (və ya) izahat verməkdən imtina etdikdə, bu hal nəzarətin həyata keçirildiyi obyektə (ünvanda, yerində) vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) və həmin şəxslər tərəfindən imzalanmış, sərbəst formada tərtib edilmiş aktla rəsmiləşdirilir. Qeyd edilən şəxslər həmin aktı imzalamaqdan imtina etdikdə, bu barədə aktda müvafiq qeyd edilir. Vergi orqanı tərəfindən həmin akta əsasən müvafiq köməklik göstərilməsi üçün Vergi Məcəlləsinin 26.2-ci maddəsinə uyğun olaraq digər dövlət hakimiyyəti orqanlarına müraciət oluna bilər.

4. Vergi Məcəlləsinin 221.4.7-ci maddəsinə əsasən “Fərqlənmə nişanı”nı almayan vergi ödəyicilərinin aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

4.1. “Fərqlənmə nişanı”nı almadan avtomobil nəqliyyatı vasitəsi ilə sərnişin və yük daşımalarını həyata keçirən şəxslərin aşkar edilməsi üçün vergi nəzarətinin həyata keçiriləcəyi ərazi müəyyənləşdirilir.

4.2. Avtomobil nəqliyyatı vasitəsi ilə sərnişin və yük daşımalarını həyata keçirən şəxslərin vergi orqanlarında uçota durması və bu fəaliyyətlə məşğul olmaq üçün Vergi Məcəlləsinin 221.4.7-ci maddəsinə uyğun olaraq hər bir avtomobil nəqliyyatı vasitəsi üçün Bakı şəhərinin inzibati ərazisində avtomobil nəqliyyatı ilə müntəzəm şəhərdaxili sərnişindaşımanı həyata

keçirən vergi ödəyicilərinə münasibətdə Bakı Nəqliyyat Agentliyindən, digər hallarda isə Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyindən “Fərqlənmə nişanı”nı alıb-almaması müəyyənləşdirilir (qeyd olunan şəxslərin Vergi Məcəlləsinin 156-cı maddəsinə uyğun olaraq ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatda alındığı hallar istisna olunur).

4.3. Vergi Məcəlləsinin 221.4.7-ci maddəsinə uyğun olaraq Bakı Nəqliyyat Agentliyindən və Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat Nazirliyindən “Fərqlənmə nişanı”nı almadan avtomobil nəqliyyatı vasitəsi ilə sərnişin və yük daşımaları ilə məşğul olduqları aşkar edilmiş şəxslərin adı, soyadı, atasının adı, qeydiyyatda olduğu və faktiki yaşadığı ünvan müəyyən edilir, şəxsiyyət vəsiqəsinin rekvizitləri, həmin avtomobil nəqliyyat vasitəsinin markası, dövlət nömrə nişanı qeyd edilir, həmin şəxslərdən müvafiq izahat alınır. Nəqliyyat vasitəsi etibarnamə ilə idarə edildiyi hallarda, həmçinin onun məxsus olduğu şəxs (sahibi) haqqında etibarnamədə göstərilən bütün məlumatlar aktda qeyd edilir. Qanun pozuntusuna yol vermiş şəxslər tələb olunan sənədləri təqdim etməkdən və (və ya) izahat verməkdən imtina etdikdə, bu hal nəzarətin həyata keçirildiyi obyektə (ünvanda, yerində) vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) və həmin şəxslər tərəfindən imzalanan, sərbəst formada tərtib edilmiş aktla rəsmiləşdirilir. Qeyd edilən şəxslər həmin aktı imzalamaqdan imtina etdikdə, bu barədə aktda müvafiq qeyd edilir. Vergi orqanı tərəfindən həmin akta əsasən müvafiq köməklik göstərilməsi üçün Vergi Məcəlləsinin 26.2-ci maddəsinə uyğun olaraq digər dövlət hakimiyyəti orqanlarına müraciət oluna bilər.

5. Aksiz markaları ilə markalanmalı və məcburi nişanlanma ilə nişanlanmalı malların, habelə dini təyinatlı ədəbiyyatın (kağız və elektron daşıyıcılarında), audio və video materialların, mal və məmulatların və dini məzmunlu başqa məlumat materiallarının markalanmadan və ya saxta markalarla markalanmaqla satılması, satış məqsədi ilə saxlanması və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılması faktlarının aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

5.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi ərazi müəyyənləşdirilir.

5.2. Vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirmək üçün vergi ödəyicisinin istifadə etdiyi binalarda (ərazilərində) (yaşayış binaları (sahələri) istisna olmaqla), nəqliyyat vasitələrində (sahibkarlıq fəaliyyəti üçün istifadə edilməyən şəxsi nəqliyyat vasitələri istisna olmaqla) markalanmamış və ya saxta markalar ilə markalanmış tütün məmulatı və alkoqollu içkilərin, məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan nişanlanmamış və ya saxta məcburi nişanlanma ilə nişanlanmış malların, habelə dini təyinatlı ədəbiyyatın (kağız və elektron daşıyıcılarında), audio və video materialların, mal və məmulatların və dini məzmunlu başqa məlumat materiallarının satılması, satış məqsədi ilə saxlanması və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılması faktlarının olub-

olmaması müəyyənləşdirilir.

5.3. Vergi ödəyicilərinə satılmış aksiz markaları barədə məlumatlara əsasən, həmçinin xüsusi cihazla vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə tütün məmulatı və alkoqollu içkilərə, habelə dini təyinatlı ədəbiyyata (kağız və elektron daşıyıcılarında), audio və video materiallara, mal və məmulatlara və dini məzmunlu başqa məlumat materiallarına yapışdırılmış markaların saxta olub-olmaması aşağıdakı üsullardan istifadə edilməklə araşdırılır:

5.3.1. Aksiz markasının vizual (xarici) tədqiqi təbii və ya süni işıqlanma şəraitində aksiz markasına vizual baxışın keçirilməsi ilə başlayır. İlkin olaraq aksiz markasının üzərində aşağıda göstərilən rekvizitlərin mövcudluğu yoxlanılır:

- Azərbaycan Respublikasının simvolları;
- seriya;
- sıra nömrəsi;
- təyinatı (“daxili istehsal”, “idxal” və yaxud “müsadirə”);
- növü (“etil (yeyinti) spirti”, “alkoqollu içkilər”, “pivə”, “tütün məmulatı”).

5.3.2. Aksiz markasının aşağıdakı tələblərə uyğunluğu yoxlanılır:

5.3.2.1. Aksiz markasının üzərində Azərbaycan Respublikasının simvolu qismində Azərbaycan Respublikasının gerbinin mövcudluğu;

5.3.2.2. Növündən asılı olaraq aksiz markalarının aşağıdakı ölçülərdə olması:

- “Etil (yeyinti) spirti” aksiz markası – ümumi ölçüsü 73,6 × 13,0 mm; holoqramın ölçüsü 13 × 12 mm;
- “Alkoqollu içkilər” aksiz markası – ümumi ölçüsü 73,6 × 13,0 mm; holoqramın ölçüsü 13 × 12 mm;
- “Tütün məmulatı” aksiz markası – ümumi ölçüsü 44,0 × 20,0 mm; holoqramın ölçüsü 20 × 8 mm;
- “Pivə” aksiz markası – ümumi ölçüsü 15,0 × 15,0 mm; holoqramın ölçüsü 15,0 × 5,0 mm.

5.3.2.3. iki hərfdən ibarət seriyanın mövcudluğu;

5.3.2.4. yeddi rəqəmdən ibarət sıra nömrəsinin mövcudluğu;

5.3.2.5. Aksiz markasının (“Tütün məmulatı” aksiz markası istisna olmaqla) özüyapışan kağızdan istehsal edilməsi.

5.3.3. Eyni seriyaya malik olan aksiz markalarının sıra nömrələrinin təkrarlanmamasına, “daxili istehsal”, “idxal” və “müsadirə” üçün nəzərdə tutulmuş aksiz markalarının rənglərinin bir-birindən fərqlənməsinə xüsusi diqqət yetirilir.

5.3.4. Aksiz markalarının çap olunması zamanı istifadə olunan müdafiə elementlərinin (nişanlarının) tədqiqatı aksiz markalarının Vergilər Nazirliyi tərəfindən təqdim edilmiş nümunələrə uyğunluğunun müqayisəli qaydada yoxlanılması yolu ilə aparılır. Bu zaman 100

dəfə və daha çox böyütmə imkanına malik portativ mikroskoplardan istifadə edilməklə aksiz markasının üzərində olan holoqramda mikrotekstlərin mövcudluğu araşdırılır.

5.3.5. Aksiz markalarının həqiqiliyinin yoxlanılması zamanı hər bir halda ultra-bənövşəyi şüaların xassələrinə əsaslanan xüsusi detektorlardan istifadə olunur. Belə ki, aksiz markalarının istehsalı zamanı yalnız ultra-bənövşəyi şüalar altında müşahidə edilməsi mümkün olan rənglərdən (liflərdən), o cümlədən belə şüalar altında öz rəngini dəyişən rənglərdən (liflərdən) istifadə olunur.

5.3.6. Müqayisəli tədqiqat zamanı həqiqiliyi yoxlanılan aksiz markası ilə müəyyən edilmiş nümunə arasındakı fərqlər və uyğunluqlar aşkara çıxarılır, aksiz markasının saxtalaşdırılmasına xarakterik qüsurların (solğun rənglərdən və keyfiyyətsiz kağızdan istifadə edilməsi, işığın düşmə bucağından asılı olaraq holoqramın rənginin və onun üzərində olan təsvirlərin dəyişməməsi və s.) mövcudluğu araşdırılır.

5.3.7. Həqiqiliyi yoxlanılan aksiz markalarının seriyası və sıra nömrəsi vergi ödəyiciləri tərəfindən əldə olunan aksiz markaları haqqında məlumatlara uyğunluğu yoxlanılır.

5.3.8. Aşağıdakı hallardan hər-hansı birinin mövcudluğu aksiz markasının saxta olmasına dair əsaslı şübhələrin yaranmasına səbəb olur:

5.3.8.1. Aksiz markası bu Qaydaların 5.3.2-ci yarım bəndində müəyyən edilmiş tələblərə uyğun olmadıqda;

5.3.8.2. Həqiqiliyi yoxlanılan aksiz markasının seriyası və nömrəsi vergi ödəyiciləri tərəfindən əldə olunan aksiz markaları haqqında məlumatlarda mövcud olmadıqda və ya həmin məlumatlara uyğun olmadıqda;

5.3.8.3. Əvvəl başqa malın üzərinə yapışdırılmaqla istifadə edilmiş aksiz markasının yenidən istifadə olunmasına dair xarakterik əlamətlər olduqda;

5.3.8.4. Yoxlanılan aksiz markası aksiz markalarının müəyyən edilmiş nümunəsinə uyğun olmadıqda və ya markanın üzərində müdafiə elementləri (nişanları) aşkar edilmədikdə;

5.3.8.5. Eyni seriyaya məxsus aksiz markalarının nömrələri eyni olduqda;

5.3.8.6. Xüsusi detektorlardan istifadə zamanı aksiz markasının üzərində yalnız ultra-bənövşəyi şüalar altında müşahidə edilməsi mümkün olan rəngləri (lifləri), o cümlədən belə şüalar altında dəyişən rəngləri (lifləri) aşkar etmək mümkün olmadıqda;

5.3.8.7. Aksiz markası malın üzərinə yapışdırılmış olduqda həmin marka yapışdırıldığı malın növünə uyğun olmadıqda;

5.3.8.8. İstifadə olunmamış aksiz markası həmin aksiz markasının təyinatına uyğun malın istehsalı və ya idxalı ilə məşğul olmayan şəxsdə aşkar olunduqda;

5.3.8.9. Aksiz markasının həqiqiliyini müəyyən etməyə mane olan digər hallar və ya onun saxtalaşdırılmasına xarakterik olan digər əlamətlər olduqda.

5.3.9. Saxta aksiz markaları və belə markalarla markalanmış və saxta məcburi nişanlanma

ilə nişanlanmış mallar, habelə saxta nəzarət markaları ilə markalanmış dini təyinatlı ədəbiyyat (kağız və elektron daşıyıcılarında), audio və video materiallar, mal və məmulatlar və dini məzmunlu başqa məlumat materialları sayılaraq çeşidlənir və siyahısı tərtib edilir.

5.4. Satış məqsədilə saxlanması və ya istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılması aşkar edilmiş aksiz markası ilə markalanmalı olan markalanmamış və məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan nişanlanmamış mallar, habelə nəzarət markası ilə markalanmamış dini təyinatlı ədəbiyyat (kağız və elektron daşıyıcılarında), audio və video materiallar, mal və məmulatlar və dini məzmunlu başqa məlumat materialları sayılaraq çeşidlənir və siyahısı tərtib edilir.

Bu Qaydalara uyğun olaraq tərtib edilən siyahılarda həmin malların adı, fərqləndirici əlamətləri, mənşə mənbəyi, alış və satış qiymətləri, vergi orqanının adı, siyahıya almanı həyata keçirən vəzifəli şəxslərin adı, soyadı və atasının adı, siyahıya almanın həyata keçirildiyi tarix və yer, vergi ödəyicisi və onun nümayəndəsi haqqında məlumat, müşahidəçilər və dəvət olunmuş mütəxəssislər haqqında məlumatlar əks etdirilir.

5.5. Bu Qaydaların 5.3.9-cu yarım bəndinə və 5.4-cü bəndinə uyğun olaraq siyahıya alınmış mallar məsul saxlanması üçün tərtib edilmiş aktla vergi ödəyicisinə və ya onun razılığı ilə vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən müəyyən edilən digər şəxslərə verilir. Vergi ödəyicisi siyahıya alınmış malları məsul saxlamaya qəbul etməkdən imtina etdikdə və ya vergi ödəyicisinin malları saxlamaq üçün müvafiq şəraiti olmadıqda mallar yerində qəbul edilir, möhürlənir və obyektə vergi orqanının müəyyən etdiyi digər vergi ödəyicisində və ya vəzifəli şəxsə məsul saxlamaya qoyulmaq üçün protokol tərtib edilməklə götürülür. Malların götürülməsi haqqında protokol vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri), vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi, obyektin məsul şəxsi və müşahidəçilər tərəfindən imzalanır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi protokolu imzalamaqdan imtina etdikdə protokolda bu barədə müvafiq qeyd aparılır və protokolun surəti vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə verilir. Götürülən mallar cinayət işinə baxılanadək, vergi orqanının müəyyən etdiyi yerdə digər vergi ödəyicisinə və ya vəzifəli şəxsə məsul saxlamaya qoyulmaq üçün təhvil verilir. Siyahıya alınmış mallar məsul saxlamaya qoyulmaq üçün vergi ödəyicisinə təhvil verildikdə, o, siyahıya alınmış malların özgəninkiləşdirilməsinə, israf edilməsinə, gizlədilməsinə, dəyişdirilməsinə yol verdiyi təqdirdə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşdığı barədə vergi orqanının nəzarəti həyata keçirən vəzifəli şəxsləri (şəxsi) tərəfindən yazılı şəkildə xəbərdar olunur. Malların siyahıya alınması prosesində vergi orqanının nümayəndələri (nümayəndəsi) vergi ödəyicisinə və ya onun nümayəndəsinə hüquq və vəzifələrini izah edirlər. Götürülmüş malların müsadirə edilməsi üçün vergi orqanı tərəfindən məhkəmə orqanlarına müraciət olunur.

5.6. Aksiz markası ilə markalanmalı olan, habelə məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan

nişanlanmamış malların qiymətləri aşağıdakı məlumatlar əsasında müəyyən olunur:

5.6.1. ilkin sənədlərlə;

5.6.2. mənbəyi bəlli olan məlumatlarla;

5.6.3. vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən alınmış yazılı izahatla;

5.6.4. vergi orqanı tərəfindən dəvət olunmuş ekspert və ya mütəxəssis tərəfindən verilmiş rəylə;

5.6.5. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər üsulla.

5.7. Keçirilmiş nəzarət tədbiri zamanı aşkar edilmiş qanun pozuntusu barədə müvafiq şəxslərdən (vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən və digər şəxslərdən) həmin malların (markaların) əldə edilməsi tarixi, mənbələri, alış-satış qiymətləri barədə və digər zəruri məsələlərlə bağlı izahatlar alınır və vergi nəzarətinin nəticələri aktla rəsmiləşdirilir. Bu zaman aşkar edilmiş aksiz markaları ilə markalanmalı, habelə məcburi nişanlanma ilə nişanlanmalı olan malların, markaların fotosəkilləri çəkilərək, zəruri hallarda isə video çəkilişi aparılaraq materiallara əlavə edilir.

5.8. Operativ vergi nəzarəti tədbirinin nəticəsi üzrə bu Qaydalara uyğun olaraq tərtib edilmiş aktda hüquqi şəxsin və sahibkarlıq fəaliyyətini hüquqi şəxs yaratmadan həyata keçirən fiziki şəxsin rekvizitləri və onların səlahiyyətli nümayəndəsinin adı və soyadı göstərilir, vergi orqanının əməkdaşlarının, habelə obyektin məsul şəxsinin və müşahidəçilərin imzaları ilə təsdiqlənir. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda öz qeydlərini edə bilər, aktı imzalamaqdan imtina edə bilər və bu barədə həmin aktda müvafiq qeyd aparılır.

5.9. Markalanmamış və ya saxta markalar ilə markalanmış və məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan nişanlanmamış və ya saxta məcburi nişanlama ilə nişanlanmış malların müsadirə olunması barədə məhkəmə orqanlarının qərarları vergi orqanlarına daxil olduqda Vergi Məcəlləsinin 23.1.15-ci maddəsinə əsasən vergi orqanı həmin malların satışını təşkil edir.

5.10. Markalanmamış və ya saxta markalar ilə markalanmış və məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan nişanlanmamış və ya saxta məcburi nişanlanma ilə nişanlanmış malların satışı, satış məqsədi ilə saxlanması və istehsal binasının hüdudlarından kənara buraxılmasına görə vergi ödəyicisinə maliyyə sanksiyasının tətbiq edilməsi barədə nəzarətin nəticəsinə dair tərtib edilən aktda müvafiq qeyd edilməlidir.

5.11. Markalanmamış və ya saxtalaşdırılmış markalar ilə markalanmış dini təyinatlı ədəbiyyatın (kağız və elektron daşıyıcılarında), audio və video materialların, mal və məmulatların və dini məzmunlu başqa məlumat materiallarının satışı, satış məqsədi ilə saxlanması və istehsal binasının hüdudlarından kənara buraxılmasına görə vergi ödəyicisi barəsində inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilir.

6. Aksiz markaları ilə markalanmalı və məcburi nişanlama ilə nişanlanmalı olan malların Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövriyyəsinin tənzimlənməsi ilə bağlı "Aksiz markası ilə markalanmalı olan malların Azərbaycan Respublikasının ərazisində dövriyyəsinin tənzimlənməsi" qaydalarına əməl olunmasına nəzarət edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

6.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin həyata keçirilməsi haqqında qərar qəbul edilir.

6.2. Pərakəndə satış istisna olmaqla aksizli malların dəyərini nağd qaydada ödənilməsinin müəyyən olunması məqsədilə vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektində (subyektlərində) istifadə olunan POS-terminaldan müvafiq hesabat, nəzarət-kassa aparatından "X" hesabatı və alınmış malların dəyərini ödənilməsinə təsdiq edən sənədlər əldə edilərək nəzarət tədbiri zamanı tərtib edilmiş materiallara əlavə edilir.

6.3. Vergi ödəyicisində aşkar edilmiş (qalıqda olan) aksiz markası ilə markalanmalı mallar azı iki nəfər müşahidəçinin iştirakı ilə sayılaraq çeşidlənir və malların siyahısı tərtib edilir (tütün məmulatlarının ayrıca siyahısı tərtib edilir).

Malların siyahısının tərtib edilməsi iş günü ərzində başa çatdırılmadığı hallarda maddi qiymətlilərin saxlandığı yerlər (bina, otaq, tikili, anbar və s.) günün axırında vergi orqanının nəzarəti həyata keçirən vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən möhürlənir və cavabdeh şəxsə təhvil verilir. Həmin yerlərin möhürlənməsinə vergi ödəyicisi tərəfindən şərait yaradılmadıqda bu barədə vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən akt tərtib edilir. Növbəti iş günü maddi qiymətlilərin siyahısının tərtib edilməsinin davam etdirilməsi məqsədi ilə həmin möhürlər vergi ödəyicisinin iştirakı ilə açılır. Maddi qiymətlilərin saxlandığı yerlərin (bina, otaq, tikili, anbar və s.) möhürlənməsi və həmin möhürlərin açılması vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə sərbəst formada tərtib edilən aktla rəsmiləşdirilir. Vergi ödəyicisi həmin aktı imzalamaqdan imtina etdikdə vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən bu barədə aktda müvafiq qeyd aparılır.

6.4. Aksiz markası ilə markalanmalı malların əldə edilməsini (alınmasını) və dəyərini nağdsız qaydada ödənilməsinə təsdiq edən sənədlərin təqdim edilməsi barədə vergi ödəyicisinə Tələbname təqdim edilir;

6.5. Vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim edilmiş sənədlərin surəti Vergi Məcəlləsinin 43-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada vergi orqanının müvafiq qərarına əsasən bu Qaydalara uyğun olaraq protokol tərtib edilməklə götürülür və ya sənədlər təqdim edilmədikdə (tam və ya qismən) sənədlərin təqdim olunmasından imtina haqqında sərbəst formada akt tərtib edilir.

6.6. Nəzarət zamanı aşkar edilmiş (qalıqda olan) aksiz markası ilə markalanmalı mallarla vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim edilmiş həmin malların alınmasını və dəyərini nağdsız qaydada ödənilməsinə təsdiq edən sənədlər üzləşdirilir və malların sənədlərə uyğunluğu yoxlanılır.

6.7. Vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən təsərrüfat subyektindəki (subyektlərindəki) aksiz markası ilə markalanmalı malların vergi ödəyicisinə məxsus olub-olmaması, digər təsərrüfat subyektinin (subyektlərinin) olub-olmaması barədə vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən sərbəst formada yazılı arayış alınır. Təqdim olunan yazılı arayışda vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aksiz markası ilə markalanmalı malların ona məxsus olmamasını, yaxud qismən məxsus olmasını bildirdiyi halda, vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən həmin malların vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektində (subyektlərində) onun tərəfindən saxlanılmasına hüquqi əsas verən müvafiq təsdiqedicə sənədlər (icarə, saxlama müqavilələri və s.) tələb edilməlidir. Yazılı arayış və ya müvafiq təsdiqedicə sənədlər (icarə, saxlama müqavilələri və s.) təqdim olunmadığı təqdirdə, təsərrüfat subyektində (subyektlərində) mövcud olan bütün malların və pul vəsaitinin vergi ödəyicisinə məxsus olması qənaətinə gəlinir.

6.8. Aşkar edilmiş qanun pozuntusu barədə nəzarət tədbirinin həyata keçirilməsində iştirak etmiş şəxslərdən (vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi və digər şəxslərdən) izahat alınır və vergi nəzarətinin nəticələri bu Qaydalara uyğun olaraq tərtib edilən aktla rəsmiləşdirilir. Bu zaman vergi ödəyicisində aşkar edilmiş aksiz markaları ilə markalanmalı malların fotosəkilləri çəkilərək, zəruri hallarda isə video çəkilişi aparılaraq materiallara əlavə edilir.

6.9. Satılmış aksizli malların nağd qaydada ödənilmiş dəyəri 50 manat və ya ondan artıq olduqda (pərakəndə satış istisna olmaqla) bu Qaydaların 2.10-cu bəndində nəzərdə tutulmuş, həmçinin aşağıdakı tədbirlər də həyata keçirilməlidir:

6.9.1. Akt azı iki nəfər müşahidəçinin iştirakı ilə tərtib olunmalı;

6.9.2. Müşahidəçilərdən, vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən), satıcıdan yol verilmiş pozuntu ilə əlaqədar izahatlar alınmalı (izahat verməkdən imtina olunduqda bu barədə sərbəst formada akt tərtib edilir və iştirakçılar tərəfindən imzalanır. Həmin şəxslər tərtib edilmiş aktı imzalanmaqdan imtina etdikdə aktda bu barədə qeyd edilir).

6.10. Vergi ödəyicisi tərəfindən elektron qaimə-faktura əsasında əldə olunan malların saxta aksiz markası ilə markalanması ilə əlaqədar şübhə yarandığı halda bu Qaydaların 5-ci bəndinə uyğun olaraq tədbirlər görülür.

7. Əhali ilə pul hesablaşmalarının aparılması qaydalarına riayət olunması məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

7.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi vergi ödəyicisi və ona məxsus təsərrüfat subyektini (subyektləri) müəyyənləşdirilir. Bu məsələyə dair operativ vergi nəzarəti tədbirinin ərazi üzrə keçirilməsi zərurəti yarandıqda Vergilər Nazirliyinin aidiyyəti strukturu ilə razılaşdırıldıqdan

sonra vergi orqanları bu barədə qərar çıxara bilərlər.

7.2. Əhali ilə pul hesablaşmaları aparmaqla fəaliyyət göstərən obyektlərdə qanunvericilikdə nəzarət-kassa aparatının (bundan sonra – “NKA”) və ya ciddi hesabat blanklarının, sərnişindaşıma xidməti göstərən nəqliyyat vasitələrində taksometrin (sayğacın) quraşdırılması və ya ciddi hesabat blanklarının tətbiqinin nəzərdə tutulduğu müəyyən edilir.

7.3. Vergi ödəyicisinə məxsus obyektə əhali ilə pul hesablaşmalarının aparılması zamanı nəzarət-kassa aparatından və ya ciddi hesabat blanklarından, sərnişindaşıma xidməti göstərən nəqliyyat vasitələrində taksometrden və ya ciddi hesabat blanklarından istifadə edilib-edilməməsi müəyyənləşdirilir.

7.4. NKA-nın çeklərində vergi ödəyicisinin adının, VÖEN-inin, çekin vurulması tarixinin və saatının, təsərrüfat subyektinin (subyektlərinin) adı, vergi orqanındakı uçot kodu və yerləşdiyi ünvan, malın və xidmətin (işin) adının, ölçü vahidinin, miqdarının, bir vahidinin qiymətinin, yekun məbləğin, nəzarət-kassa aparatının fiskal rejiminin nişanının (əlamətinin), malın sürətli məlumat kodunun (Quick Reponse Code), gün ərzində vurulmuş çeklərin sayının və nömrəsinin, nəzarət-kassa aparatının markasının və zavod nömrəsinin əks etdirilməsi araşdırılır və hər hansı məlumatın NKA-nın fiskal yaddaşına daxil edilməməsi aşkar edildikdə, həmin məlumatların fiskal yaddaşa daxil edilməsinin vergi ödəyicisinə tövsiyə edilməsi barədə nəzarətin nəticələrinə dair tərtib edilən aktda qeydiyyat aparılır.

7.5. Alıcıya verilən nəzarət-kassa aparatının çekində göstərilən məbləğin ödənilmiş məbləğə uyğunluğu yoxlanılır.

7.6. İstifadə edilən nəzarət-kassa aparatının vergi orqanlarında qeydiyyatata alınması və vergi orqanı tərəfindən verilmiş qeydiyyat vəərəqəsindəki məlumatların düzgünlüyü araşdırılır.

7.7. Nəzarət-kassa aparatının texniki tələblərə uyğunluğu, markası və zavod nömrəsi, qanunsuz müdaxilə hallarının qarşısının alınması məqsədi ilə servis texniki xidmət mərkəzinin plombunun mövcudluğu və toxunulmazlığı araşdırılır.

7.8. Nəzarət-kassa aparatından fiskal yaddaşın dövrü “Z” (bundan sonra “Z”) hesabatlarının alınması, həmin hesabatların və nəzarət lentlərinin saxlanması yoxlanılır.

7.9. Nəzarət-kassa aparatından istifadə edilməsi mümkün olmadıqda nağd pul əməliyyatlarının “Nəzarət-kassa aparatının işləmədiyi dövrdə aparılan əməliyyatların uçotu kitabı”na qeyd edilib-edilməməsi araşdırılır.

7.10. Nəzarət zamanı vergi ödəyicisi nəzarət-kassa aparatının hər hansı səbəbdən təmirə aparıldığı barədə məlumat verdikdə, həmin məlumatın düzgünlüyü vergi ödəyicisinin servis texniki xidmət mərkəzinə (bundan sonra “STXM”) və nəzarət-kassa aparatının qeydiyyatata alındığı vergi orqanına rəsmi qaydada müraciət edib-etməməsi və STXM-in səlahiyyətli nümayəndəsinin imzası və möhürü ilə təsdiq edilmiş texniki xidmət jurnalında aparatın təmirə götürülməsi barədə qeydinin olub-olmaması ilə dəqiqləşdirilir, bununla bağlı nəzarətin nəticələri

barədə tərtib olunan aktda müvafiq qeydlər edilir.

7.11. Ciddi hesabat blankları istifadə etməklə əhali ilə pul hesablaşmaları aparmalı olan obyektlərdə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 27 avqust 2004-cü il tarixli 118 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Müəssisə və təşkilatların, habelə sahibkarlıqla məşğul olan fiziki şəxslərin iş xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq ciddi hesabat blanklarının tərtibi və tətbiqi Qaydaları"na uyğun ciddi hesabat blanklarının mövcudluğu araşdırılır.

7.12. İşlərə (xidmətlərə) görə ödənilmiş pulun alınmasını təsdiq edən sənədin istehlakçılara verilib-verilməməsi, istehlakçılara verilmiş sənədlərdə göstərilən məbləğlərin ödənilmiş məbləğə uyğunluğu araşdırılır.

7.13. Sərnişindəşımaya xidməti göstərən nəqliyyat vasitələrində biletlərin mövcudluğu və onların qanunvericiliklə müəyyən olunmuş formalara uyğunluğu araşdırılır.

7.14. Ödənilmiş gediş haqqına görə sərnişinlərə biletlərin verilib-verilməməsi yoxlanılır.

7.15. Əhali ilə pul hesablaşmaları zamanı nəzarət-kassa aparatından istifadə olunmadığı aşkar edildikdə, nəzarət qaydasında mal alışının həyata keçirilməsi zamanı alınmış mal və ödənilmiş nağd pul məbləği barədə vergi ödəyicisi məlumatlandırıldıqdan sonra, onun və ya səlahiyyətli nümayəndənin iştirakı ilə nəzarət-kassa aparatından operativ yaddaşın "X" (bundan sonra "X") hesabatı alınır, nəzarət-kassa aparatına mədaxil edilməmiş məbləğ bərpa edilir və yenidən "X" hesabatı alınaraq, həmin sənədlər nəzarətin nəticələri barədə tərtib olunan akta əlavə edilir və bu barədə həmin aktda qeydlər aparılır.

7.16. Əhali ilə pul hesablaşmaları zamanı ciddi hesabat blanklarından istifadə olunmadığı aşkar edildikdə, ödənilmiş məbləğ vergi ödəyicisinin istifadə etdiyi və qanunvericiliyə müvafiq qaydada çap edilmiş ciddi hesabat blankı ilə, üzərində "Bərpa edilmişdir" qeydi edilməklə rəsmiləşdirilir və həmin blankın müştəriyə verilməli hissəsi nəzarətin nəticələri barədə bu Qaydalara uyğun olaraq tərtib olunan akta əlavə edilir və bu barədə həmin aktda qeydlər aparılır.

8. Valyuta sərvətlərinin ödəniş vasitəsi kimi qəbul edilməsi və valyuta sərvətlərinin ticarət, iaşə və xidmət müəssisələrində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalar pozulmaqla alınıb-satılması və ya dəyişdirilməsi faktlarının aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

8.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi ərazi müəyyənləşdirilir.

8.1.1. Valyuta sərvətlərinin ödəniş vasitəsi kimi qəbul edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı aşağıdakı hərəkətlər yerinə yetirilir:

8.1.1.1. valyuta sərvətlərinin ödəniş vasitəsi kimi qəbul edildiyi aşkar olunmuş obyektin məxsus olduğu vergi ödəyicisinin tam adı və VÖEN-i müəyyənləşdirilir;

8.1.1.2. valyuta sərvətlərini ödəniş vasitəsi kimi qəbul etmiş şəxsin soyadı, adı, atasının adı, qeydiyyat və yaşayış ünvanı, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin rekvizitləri müəyyənləşdirilir;

8.1.1.3. valyuta sərvətlərinin ödəniş vasitəsi kimi qəbul edildiyi tarix və vaxt dəqiq qeyd edilir;

8.1.1.4. ödəniş vasitəsi kimi qəbul edilmiş valyutanın adı, məbləği, seriyası, nömrəsi qeyd edilir;

8.1.1.5. ödəniş vasitəsi kimi qəbul edilmiş valyutanın bank məzənnəsinə uyğun olaraq manatla məbləğinin nəzarət-kassa aparatına mədaxil edilməsi və ya ciddi hesabat blankı ilə rəsmiləşdirilməsi araşdırılır;

8.1.1.6. operativ vergi nəzarəti nəticəsində aşkar edilmiş vergi və digər qanunvericilik aktlarının tələblərinin pozulmasına görə vergi ödəyicisinin inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsinə əsas olduğu halda, bu nəzarəti həyata keçirən vergi orqanının səlahiyyətli vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən hal şahidlərinin iştirakı ilə inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilir.

8.1.2. Valyuta sərvətlərinin ticarət, iaşə və xidmət müəssisələrində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalar pozulmaqla alınıb-satılması və ya dəyişdirilməsi faktlarının aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi zamanı aşağıdakı hərəkətlər yerinə yetirilir:

8.1.2.1. valyuta sərvətlərinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalar pozulmaqla alınıb-satıldığı və ya dəyişdirildiyi ticarət, iaşə və xidmət obyektinin ünvanı və məxsus olduğu vergi ödəyicisinin tam adı və VÖEN-i müəyyənləşdirilir;

8.1.2.2. valyuta sərvətlərinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalar pozulmaqla alınıb-satılması və ya dəyişdirilməsi əməliyyatını bilavasitə həyata keçirən şəxsin rekvizitləri (qeydiyyat və yaşayış ünvanları, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin rekvizitləri, iş yeri, vəzifəsi və s.) müəyyənləşdirilir;

8.1.2.3. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydalar pozulmaqla alınıb-satılmış və ya dəyişdirilmiş valyuta sərvətinin adı, seriya və nömrəsi, onun manata nisbətən dəyişdirilməsi müqabilində ödənilmiş məbləğ müəyyənləşdirilir;

8.1.2.4. operativ vergi nəzarəti nəticəsində aşkar edilmiş vergi və digər qanunvericilik aktlarının tələblərinin pozulmasına görə bu nəzarəti həyata keçirən vergi orqanının səlahiyyətli vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən hal şahidlərinin iştirakı ilə inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilir.

9. Lisenziya tələb olunan fəaliyyət növləri ilə belə lisenziya olmadan məşğul olan şəxslərin aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

9.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri

olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi ərazi müəyyənləşdirilir.

9.2. Vergi ödəyicisinin sahibkarlıqla məşğul olduğu fəaliyyət növünün "Lisenzialar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda və digər aidiyyəti normativ-hüquqi sənədlərdə nəzərdə tutulmuş lisenziya tələb olunan fəaliyyət növlərinə aid olub-olmaması operativ vergi nəzarəti tədbirini həyata keçirən vergi orqanının əməkdaşları tərəfindən vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə araşdırılır.

9.3. Vergi ödəyicisi lisenziya tələb olunan fəaliyyətlə məşğul olduğu halda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş belə lisenziyanın alınıb-alınmaması, o cümlədən lisenziyanın əlavəsində göstərilən fəaliyyət növünün əks olunub-olunmaması araşdırılır.

9.4. Vergi ödəyicisi lisenziya tələb olunan fəaliyyət növü ilə lisenziya almadan məşğul olduğu aşkar edildikdə, onun belə fəaliyyətlə məşğul olduğu müddət və həmin müddətdə əldə etdiyi gəlirin məbləği müəyyənləşdirilir (müvafiq izahatlar alınır, sənədlər tələb olunur) və nəticəsinə görə müvafiq tədbirlər görülür.

9.5. Vergi ödəyicisi lisenziya tələb olunan fəaliyyət növü ilə belə lisenziya almaqla məşğul olduğu halda lisenziyanın nömrəsi, tarixi, onu verən orqanın adı, lisenziya verilmiş fəaliyyət növü qeyd edilməli, lisenziyanın verildiyi fəaliyyət ünvanının faktiki fəaliyyət ünvanına uyğunluğu araşdırılmalıdır.

9.6. Operativ vergi nəzarəti nəticəsində aşkar edilmiş vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə vergi ödəyicisinin inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsinə əsas olduğu halda, bu nəzarəti həyata keçirən vergi orqanının səlahiyyətli vəzifəli şəxsləri tərəfindən İnzibati Xətalər Məcəlləsinin müvafiq maddəsinə əsasən hal şahidlərinin iştirakı ilə inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilir. Tərtib edilmiş protokolun baxılması üçün Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 103.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müddətdə məhkəməyə göndərilməsi təmin edilir.

9.7. Operativ vergi nəzarəti nəticəsində lisenziya tələb olunan fəaliyyət növü ilə lisenziya almadan məşğul olduğu dövr ərzində vergi ödəyicisi tərəfindən vurulmuş ziyanın məbləğinin iyirmi min manatdan artıq olduğu və ya həmin məbləğdə gəlir əldə etdiyi aşkar edildikdə, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 192-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin (Qanunsuz sahibkarlıq) əlamətləri yarandığından bu pozuntular barədə sənədlər tam və əhatəli tərtib olunmalı və materiallar vergilər nazirinin müvafiq əmri ilə təsdiq olunmuş "Vergi və hüquq-mühafizə orqanları arasında əlaqələndirmə fəaliyyətinin təşkili Qaydaları"na uyğun hazırlanaraq Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinə təqdim olunmalıdır.

10. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi hallarının aşkar edilməsi

məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

10.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi vergi ödəyicisi və (və ya) ona məxsus təsərrüfat subyekti (subyektləri) müəyyənləşdirilir. Bu məsələyə dair operativ vergi nəzarəti tədbirinin ərazi üzrə keçirilməsi zərurəti yarandıqda Vergilər Nazirliyinin aidiyyəti strukturu ilə razılaşdırıldıqdan sonra vergi orqanları bu barədə qərar çıxara bilərlər.

10.2. Operativ vergi nəzarəti tədbiri zamanı barəsində nəzarət tədbirinin keçirilməsi haqqında qərar qəbul edilmiş vergi ödəyicisinin adı (hüquqi şəxs olduqda hüquqi şəxsin tam adı, rəhbərinin soyadı, adı, atasının adı, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin seriyası, nömrəsi və digər rekvizitləri, fiziki şəxs olduqda onun soyadı, adı, atasının adı, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin seriyası, nömrəsi və digər rekvizitləri), VÖEN-i, səlahiyyətli nümayəndəsi olduqda onun soyadı, adı, atasının adı, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin seriyası, nömrəsi və digər rekvizitləri müəyyənləşdirilir. Vergi orqanının vəzifəli şəxsi tərəfindən vergi nəzarətinə başlamazdan əvvəl müvafiq elektron informasiya sistemindən əmək müqaviləsi bildirişləri barədə məlumat əldə edilməlidir.

10.3. Operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçirilməsi üçün zəruri olan sənədlərin təqdim olunması haqqında Tələbname vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə təqdim edilir və onlardan birinin iştirakı ilə vergi ödəyicisinə məxsus obyektə yerinə yetirilən işlər (xidmətlər) müəyyənləşdirilir. Tələbname bu Qaydaların əlavəsində göstərilən formada tərtib edilməli və həmin Tələbname ilə nəzarət kitabçası, əmək müqavilələri, işəgötürənin və işçilərin, habelə işəgötürənin səlahiyyətli nümayəndəsi olduqda onun şəxsiyyət vəsiqələrinin surətləri, əmək müqaviləsinin hüquqi qüvvəyə minməsi ilə bağlı əmək müqaviləsi bildirişinin qeydiyyatına alınmasına dair məlumat, habelə həmin obyektə Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri ilə məşğul olan fiziki şəxslər barədə müvafiq məlumatları əks etdirən sənədlər (işlərə /xidmətlərə/ cəlb edilmə ilə bağlı müvafiq sənədlər /müqavilələr/, "Sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz"lərin surətləri) və digər zəruri sənədlər vergi ödəyicisindən tələb edilməlidir.

10.4. Vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilmiş fiziki şəxslərin faktiki sayı müəyyənləşdirilir. Operativ vergi nəzarəti tədbiri keçirilən təsərrüfat subyektində (subyektlərində) ilk növbədə işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilmiş fiziki şəxslərlə əmək müqavilələrinin və mülki qaydada müqavilələrin bağlanılıb-bağlanılmadığı və həmin müqavilələrin hüquqi qüvvəyə minməsini təsdiq edən bildirişlərin və Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri ilə məşğul olan fiziki şəxslərin fəaliyyət göstərdiyi təqdirdə onlar tərəfindən "Sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz"lərin mövcudluğu araşdırılır.

10.5. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi halları aşkar edilərsə vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə həmin fiziki şəxslərin sayı və mümkün olduğu təqdirdə bu şəxslərin şəxsiyyət vəsiqələrinin surətləri əldə olunmalı, yaxud soyadı, adı, atasının adı, şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin seriyası, nömrəsi və digər rekvizitləri müəyyənləşdirilməli, fiziki şəxslərin aldıkları əmək haqqı məbləğləri, həmin təsərrüfat obyektində çalışan digər şəxslərin soyadı, adı, atasının adı barədə məsələlər aydınlaşdırılmalı, habelə vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin və əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilmiş fiziki şəxslərin izahatları alınmalıdır. Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən əcnəbilərin izahatları alınarkən zəruri hallarda onların tərcüməçi xidmətindən istifadə hüququ təmin edilməlidir.

10.6. Operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçirildiyi təsərrüfat subyektində (subyektlərində) çalışan fiziki şəxslərdən alınan izahatda həmin şəxslərin hansı tarixdən və kim tərəfindən işə (xidmətə) cəlb edilməsi, əmək müqaviləsi bildirişinin olub-olmaması, işəgötürən tərəfindən həmin şəxslərə əmək müqaviləsi bildirişinin və bu bildirişin qeydiyyatına alınması haqqında məlumatın surətinin verilib-verilməməsi, aldıkları əmək haqqı məbləğləri, həmin təsərrüfat subyektində (subyektlərində) çalışan digər şəxslərin soyadı, adı, atasının adı, onların hansı tarixdən işə (xidmətə) cəlb edildikləri barədə məlumatlar əks etdirilməlidir. İşəgötürəndən alınan izahatda əmək münasibətləri rəsmiləşdirilməmiş fiziki şəxslərin hansı tarixdən işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilmələri, sayı, adı, soyadı, atasının adı və əmək haqları müəyyənləşdirilməlidir.

Operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçirildiyi təsərrüfat subyektində (subyektlərində) maddəli işlə çalışan işçilərlə yanaşı xidməti müqavilə əsasında və ya Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində göstərilən şəxslər fəaliyyət göstərdikdə onların müvafiq sənədlərinin olması yoxlanılır və bu barədə aktda qeyd edilir.

10.7. Operativ vergi nəzarəti tədbirinin nəticələri üzrə bu Qaydalara uyğun olaraq akt və əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilmiş fiziki şəxslərin həmin aktın əlavəsinə müvafiq olaraq siyahısı, habelə məlumat və nəzarət məqsədilə bəyannamə strukturlarına ötürülməsi üçün Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri ilə məşğul olan fiziki şəxslərin siyahısı tərtib olunur.

10.8. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi, habelə həmin təsərrüfat subyektində (subyektlərində) çalışan fiziki şəxslər tələb olunan sənədləri təqdim etməkdən və (və ya) izahat verməkdən imtina etdikdə, bu hal nəzarətin həyata keçirildiyi obyektə həmin

şəxslər və vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən imzalanan, sərbəst formada tərtib edilmiş aktla rəsmiləşdirilir. Qeyd edilən şəxslər həmin aktı imza etməkdən imtina etdikdə, bu barədə aktda müvafiq qeydlər edilir. Vergi orqanı tərəfindən həmin akta əsasən müvafiq köməklik göstərilməsi üçün Vergi Məcəlləsinin 26.2-ci maddəsinə uyğun olaraq digər dövlət hakimiyyəti orqanlarına müraciət oluna bilər.

10.9. Operativ vergi nəzarəti tədbirini həyata keçirən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilmiş fiziki şəxslərlə əmək müqaviləsinin bağlanması və əmək müqaviləsinin hüquqi qüvvəyə minməsi üçün əmək müqaviləsi bildirişinin müvafiq elektron informasiya sistemində qeydiyyatla alınması istiqamətində zəruri köməklik göstərilməsi məqsədilə əmək müqaviləsi (kontraktı) olmayan fiziki şəxslərin siyahısı vergi ödəyicilərinə xidmət strukturlarına göndərilir.

10.10. Operativ vergi nəzarəti nəticəsində əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən on nəfər və ondan çox olan işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi aşkar edildikdə, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 162-1-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin (Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi) əlamətləri yarandığından bu pozuntular barədə sənədlər tam və əhatəli tərtib olunmalı və materiallar vergilər nazirinin müvafiq əmri ilə təsdiq olunmuş "Vergi və hüquq-mühafizə orqanları arasında əlaqələndirmə fəaliyyətinin təşkili Qaydaları"na uyğun hazırlanaraq Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinə təqdim olunmalıdır.

10.11. Operativ vergi nəzarəti tədbiri aparılan təsərrüfat subyektində (subyektlərində) Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri ilə məşğul olan fiziki şəxslər istisna olmaqla digər fəaliyyət növləri ilə xidmət müqaviləsi əsasında fəaliyyət göstərən şəxslər aşkar edildikdə həmin şəxslər barədə məlumatlar nəzarət tədbirini həyata keçirən vergi orqanı əməkdaş(lar)ı tərəfindən araşdırmanın aparılması üçün bəyannamə strukturlarına təqdim olunur.

11. İstehsal həcmnin və ya satış dövriyyəsinin müəyyənləşdirilməsi və dəqiqləşdirilməsi üçün xronometraj metodu ilə müşahidə aparılması məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

11.1. Vergi Məcəlləsinin 50-1.1-ci maddəsində göstərilən hallarda və ya Vergi Məcəlləsinin 50.2-ci maddəsində göstərilən əsaslardan biri olduqda, yaxud Vergi Məcəlləsinin 15.1.13-cü maddəsinə əsasən vergi ödəyiciləri Vergi Məcəlləsinin 50-1.2-ci maddəsində göstərilən müddətlərə riayət olunmaqla yeni müşahidənin aparılmasını vergi orqanlarından tələb etdikdə

və ya bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda istehsal həcmnin və ya satış dövriyyəsinin müəyyənləşdirilməsi və dəqiqləşdirilməsi məqsədi ilə vergi ödəyicilərinin gəlir götürmək üçün istifadə etdikləri, yaxud vergi tutulan obyektlərin saxlanması ilə bağlı olan istehsal, anbar, ticarət və digər binalarında (ərazilərində) xronometraj metodu ilə müşahidə aparılır.

11.2. Xronometraj metodu ilə müşahidə tədbirləri aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

11.2.1. Bu Qaydaların 11.1-ci və 11.2-ci bəndlərində göstərilən əsaslardan biri olduqda "Xronometraj metodu ilə müşahidə aparılması haqqında" Qərar hazırlanır. Qərar da vergi orqanının adı, qərarı imzalayan vergi orqanının vəzifəli şəxsinin soyadı, adı, atasının adı, vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxsin tam adı, fərdi sahibkarın soyadı, adı, atasının adı, VÖEN-i, müşahidə aparılmalı olan obyektlərin adı, kodları və ünvanı, müşahidənin başlanma tarixi və davam etmə müddəti, müşahidəni həyata keçirilməsi həvalə ediləcək vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin xüsusi rütbəsi, vəzifəsi, soyadı, adı, atasının adı, müşahidənin aparılması üçün əsas verən hallar göstərilir.

11.2.2. Müşahidə real (faktiki) istehsal həcmnin və ya satış dövriyyəsinin müəyyən edilməsi məqsədi ilə 3 iş günündən az və 15 iş günündən çox olmayan müddətə aparılır. Dövriyyəsinin əsas hissəsi xüsusilə həftə sonlarında və ya bayram, matəm günlərində formalaşan obyektlərdə xronometraj müşahidələrin yalnız həftə sonları (cümə, şənbə və bazar günləri) və ya yalnız bayram, matəm günlərində 3 (üç) iş günü müddətində təyin edilməsinə yol verilmir. Xronometraj metodu ilə müşahidənin aparılması vergi ödəyicisinin istifadəsində olan aktiv obyektlərin, aktiv NKA-ların, lazerli barkod oxuyucuların (NKA-ların sayından artıq olduğu halda) sayına müvafiq olaraq, lakin iki nəfərdən az olmayan vergi orqanının vəzifəli şəxslərinə tapşırılır.

11.2.3. Gün ərzində 24 saat işləyən obyektlərdə xronometraj müşahidənin aparılması üçün yuxarıda qeyd olunan hallar üzrə ayrılan işçi saylarına 1 (bir) işçi sayı əlavə olunmaqla vergi orqanının vəzifəli şəxslərinə tapşırılır.

11.2.4. Xronometraj müşahidənin aparılması obyektin xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla bu qayda ilə müəyyən edilən işçi sayından fərqli sayda vergi orqanının vəzifəli şəxslərinə həvalə edilə bilər.

11.2.5. Vergi ödəyicisinin birdən artıq obyektə olduqda müşahidənin bütün obyektlərdə eyni vaxtda təyin olunması AVİS vasitəsilə təmin edilir.

11.2.6. Müşahidə aparılması nəzərdə tutulmuş vergi ödəyicisinin və onun müşahidədə iştirak edən nümayəndəsinin şəxsiyyəti müəyyənləşdirilir və rekvizitləri hüquqi sənədlərə istinad edilməklə dəqiqləşdirilir.

11.2.7. Müşahidəyə başlayan kimi obyektəki satış və istehsal yerlərinin sayı, həmçinin vergi ödəyicisinin digər obyektlərinin olub-olmaması, həftə və gün ərzində iş rejimi (həftə

ərzində iş günlərinin sayı, gün ərzində obyektin iş rejimi), istirahət günləri elan olunmuş bayram günlərinin obyektə iş günü olub-olmaması müəyyənləşdirilir və bu barədə vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən müvafiq yazılı arayışlar (iltizamlar) alınır. Vergi ödəyicisinin “Xronometraj metodu ilə müşahidə aparılması haqqında” qərada göstərilməyən və proqram təminatında olmayan obyektinin mövcudluğu müəyyən edildikdə dərhal müşahidə yerini tərk etmədən mövcud rabitə vasitələrindən istifadə etməklə şöbə rəhbərinə (bölmə rəhbərinə) məlumat verilir. Vergi orqanı tərəfindən uçotda olmayan obyekt 2 (iki) iş günü ərzində qeydiyyatata alınaraq, vergi ödəyicisinin həmin obyektində sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların vahid məlumat reyestrinə daxil edilməklə xronometraj metodu ilə müşahidənin aparılması obyekt qeydiyyatata alındıqdan sonrakı gün ərzində təmin edilir.

11.2.8. Obyektə nəzarət-kassa aparatının mövcudluğu və ya ciddi hesabat blanklarının tətbiqi, NKA-nın sayı və onların müəyyən olunmuş qaydada vergi orqanında qeydiyyatdan keçirilməsi, NKA-nın texniki tələblərə uyğunluğu və işlək vəziyyətdə olması, qeydiyyat və rəqəsinin mövcudluğu, NKA çəkinin Vergi Məcəlləsinin 50.8-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olması yoxlanılır.

11.2.9. NKA-nın çəkində olan vergi ödəyicisinin rekvizitlərinin NKA-nın qeydiyyat və rəqəsində olan rekvizitlərlə eyni olması yoxlanılır.

11.2.10. NKA-da STXM-in plombunun mövcudluğu yoxlanılır.

11.2.11. Obyektlərdə NKA-dan istifadə olunması müvəqqəti mümkün olmayan hallarda (elektrik enerjisinin kəsilməsi, NKA-nın nasaz olması və s.) nağd hesablaşmaların STXM tərəfindən möhürlənmiş “NKA-nın işləmədiyi dövrdə aparılan əməliyyatların uçotu kitabı”na işlənilməsi yoxlanılır.

11.2.12. Ciddi hesabat blanklarından istifadə etməklə fəaliyyət göstərən obyektlərdə istifadə edilən və nağd pul vəsaitinin mədaxil edilməsini təsdiq edən sənədin Maliyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuş formalara uyğunluğu yoxlanılır.

11.2.13. Müşahidə keçirilən obyektlərdə satılmış malların və ya göstərilmiş xidmətlərin, görülmüş işlərin müqabilində ödənilmiş məbləğin NKA-ya mədaxil edilməsi (qəbzın yazılması), müştərilərə NKA çəkinin (qəbzın) verilməsi, çeklərdəki (qəbzlərdəki) məbləğlərin ödənilmiş məbləğlərə uyğun olmasına nəzarət edilir və uçotdan yayınma halı olduqda müvafiq qaydada bərpa olunması təmin edilir.

11.2.14. Müşahidənin başlandığı tarixə və vaxta NKA-nın operativ yaddaşının fiskal göstəricisi (“X” hesabatı), müşahidədən əvvəlki hesabat dövrü və müşahidənin aparıldığı hesabat dövrü üzrə müşahidənin başlandığı gündək (ƏDV ödəyicilərində müşahidə aparılan ayın 1-i tarixindən müşahidə gününə qədər, sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərində müşahidə aparılan rübün 1-ci ayının 1-i tarixindən müşahidə gününə qədər, mənfəət (gəlir) vergisi ödəyicilərində ilin əvvəlindən müşahidə gününədək) fiskal yaddaşın dövrü hesabatı alınır,

müşahidə materiallarına əlavə olunur və aktda əks etdirilir. Obyektdə bir neçə NKA olduqda müvafiq göstəricilər hər bir NKA-dan alınır.

11.2.15 Obyekt ciddi hesabat blankları tətbiq etməklə fəaliyyət göstərdiyi hallarda müşahidədən əvvəlki hesabat dövrü üzrə və xronometrajın keçirildiyi hesabat dövrü üzrə müşahidənin başladığı gündəki dövriyyə və ya istehsal həcmi müvafiq ciddi hesabat blankları əsasında müəyyən olunur və aktda əks etdirilir. Ciddi hesabat blanklarının surətləri müşahidə materiallarına əlavə edilir.

11.2.16. Müşahidə zamanı vergi ödəyicisinin obyekt(lər)inin fəaliyyət göstərmədiyi barədə vergi orqanına müraciət olunduğu halda həmin obyekt(lər)in faktiki olaraq fəaliyyət göstərdiyi aşkar olunarsa, bu obyekt(lər)in fəaliyyətinin bərpa olunması barədə vergi ödəyicisi tərəfindən ərizə ilə müvafiq vergi orqanına müraciət edilməsi təmin edilir.

11.2.17. Vergi orqanının vəzifəli şəxsləri obyektdə malların satışının, xidmətlərin göstərildiyi və istehsalın həyata keçirildiyi yerin (NKA-nın və s.) yanında (müvafiq şərait olmadıqda yaxınlığında) dayanaraq, obyektin normal fəaliyyətinə maneçilik törətmədən müşahidə aparır, uçotdan kənar əməliyyatların aparılmasına yol vermir və uçotdan yayınma halları baş verdiyi təqdirdə müvafiq qaydada bərpa olunmasını təmin edirlər. Eyni zamanda, POS-terminal vasitəsi ilə aparılan ödənişlər NKA-ya mədaxil edilməli və alıcıya POS-terminal çıxarışı ilə yanaşı NKA-nın çeki də verilməlidir. POS-terminal vasitəsi ilə aparılan ödənişlər NKA-ya mədaxil edilmədikdə vergi orqanının vəzifəli şəxsləri məbləğin müvafiq qaydada NKA-ya bərpa olunmasını təmin edirlər.

11.2.18. Müşahidə müddətində vergi orqanının hər bir vəzifəli şəxsi üçün nahar (şam yeməyi) fasiləsi 1 (bir) saat müddətində müəyyən olunur və növbə ilə nahar (şam) edilir. Vergi orqanının vəzifəli şəxslərindən biri naharda (şam yeməyində) olduğu vaxtda digəri müşahidə yerini tərk etmir. Göstərilən rejimlərə əməl olunmasını tənzimləmək məqsədi ilə müşahidəni aparan vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən öz aralarındakı razılığa əsasən yazılı arayış tərtib olunur və bu barədə tabe olduqları vergi orqanının rəhbər vəzifəli şəxsinə rəsmi məlumat verilir. Həmin arayış müşahidə başa çatdıqdan sonra müşahidə materiallarına əlavə olunur.

11.2.19. Gün ərzində 24 saat işləyən obyektlərdə xronometraj metodu ilə aparılan müşahidə zamanı vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin nahar (şam) etmə, eləcə də istirahət vaxtları yuxarıda göstəriləndiyi qaydada yazılı arayış tərtib edilməklə rəsmiləşdirilir və müşahidə başa çatdıqdan sonra həmin arayış müşahidə materiallarına əlavə olunur.

11.2.20. Müşahidənin başa çatdığı iş gününün sonunda NKA-nın gündəlik "Z" hesabatına və ya digər uçot sənədlərinə əsasən gündəlik dövriyyə və ya istehsal həcmi müəyyən edilərək, bu Qaydalara uyğun olaraq günlük "Xronometraj metodu ilə aparılan müşahidənin nəticəsi barədə" akt tərtib olunur, təsdiqedicə sənədlərin surətləri və müşahidə dövründə tərtib olunmuş sənədlər bu akta əlavə olunur. Aktda nağd və nağdsız (POS-terminal üzrə dövriyyələr

çıxılmaqla) dövriyyələrin göstəriciləri ayrı-ayrılıqda qeyd edilir. Eyni zamanda, istehsal obyektlərində müşahidə aparıldıqda günlük istehsal həcmi və satış dövriyyəsi göstəriciləri aktda ayrı-ayrılıqda əks etdirilir.

11.2.21. Zəruri hallarda xronometraj metodu ilə müşahidəyə başlamazdan əvvəl müşahidə aparılacaq obyektin faktiki iş rejimi dəqiqləşdirilir. Bunun üçün obyekt(lər)də əvvəlcədən vizual müşahidə aparılmaqla, iş gününün sonuna üzərində malın alınması vaxtını əks etdirən NKA çeki götürülə bilər. Müşahidə aparıldığı dövrdə obyektin faktiki iş rejiminin vergi ödəyicisi tərəfindən təqdim edilən arayışda və vizual müşahidə zamanı əldə edilmiş NKA-nın çekində göstərilmiş iş vaxtından az olduğu müəyyən edildikdə, bu barədə müşahidəni aparan vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən "Xronometraj metodu ilə aparılan müşahidənin nəticəsi barədə" aktda müvafiq qeydiyyat aparılır, arayış tərtib edilir, vergi orqanına rəsmi məlumat verilir və qeyd olunan kassa çeki müşahidə aktına əlavə olunur.

11.2.22. Tərtib edilmiş gündəlik aktlar müşahidəni aparan vergi orqanının vəzifəli şəxsləri və vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən imzalanır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda öz qeydlərini edə bilər, həmin şəxslər aktı imzalamaqdan imtina etdiyi halda vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən bu barədə aktda müvafiq qeydlər aparılır.

11.2.23. Nəzarət tədbirinin sonuncu günü müşahidə zamanı müəyyən edilmiş gündəlik göstəricilər əsasında orta günlük göstərici hesablanmaqla obyekt üzrə bu Qaydalara uyğun olaraq "Xronometraj metodu ilə aparılan müşahidənin nəticəsi barədə" yekun aktı tərtib edilir, xronometrajı aparan vergi orqanının vəzifəli şəxsləri və vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən imzalanır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda öz qeydlərini edə bilər, aktı imzalamaqdan imtina etdiyi halda vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən bu barədə aktda müvafiq qeydlər aparılır. Müşahidənin nəticələri barədə tərtib edilən yekun aktda müəyyən edilmiş orta günlük göstəricinin əvvəlki hesabat dövrünün göstəriciləri ilə müqayisəsi əks etdirilməlidir.

11.2.24. İstehsal obyektlərində müşahidə aparıldıqda müşahidə aparılan dövrdə müəyyən edilmiş istehsal həcmi və satış dövriyyəsi göstəriciləri, eləcə də orta günlük istehsal həcmi və satış dövriyyəsi ayrı-ayrılıqda yekun aktda əks etdirilir.

11.2.25. Müşahidə aktları bütün zəruri göstəricilər öz əksini tapmaqla tərtib olunur və gündəlik dövriyyələri təsdiq edən NKA-nın "Z" hesabatlarının və ya ciddi-hesabat blanklarının surətləri, vergi ödəyicisinin həftə və gün ərzində iş rejimini təsdiq edən arayışlar, obyektlərin ünvanları və kodları göstərilməklə sayını, satışın və istehsalın həyata keçirildiyi yerlərin sayını təsdiq edən arayışlar, müşahidədən əvvəlki hesabat dövrü üzrə orta günlük (aylıq, rüblük) dövriyyənin, xronometrajın keçirildiyi hesabat dövrü üzrə müşahidənin başladığı gündəlik satış dövriyyəsi və istehsal həcmnin hesablandığı sənədlərin (dövri fiskal yaddaş hesabatı və s.)

surətləri, vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin müşahidə zamanı nahar (şam) və istirahət vaxtı ilə bağlı arayışları müşahidə materiallarına əlavə edilir. Akt tərtib olunarkən blank formasında olan bütün suallar cavablandırılır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktları imzalamaqdan imtina etdikdə, vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən həmin aktlarda müvafiq qeydlər aparılır.

11.2.26. Zəruri hallarda müşahidəyə başlamazdan əvvəl müşahidə aparılmalı olan obyektə malın (işin, xidmətin) qiymətini müəyyən etmək məqsədilə nəzarət qaydasında mal (iş, xidmət) alqısı həyata keçirilir və bu işə cəlb edilmiş müşahidəçilərin iştirakı ilə bu Qaydalara uyğun olaraq "Xronometraj metodu ilə müşahidə zamanı nəzarət qaydasında mal alınması barədə" protokol tərtib olunur.

11.2.27. Müşahidə zamanı vergi ödəyicilərinin eyni xüsusiyyətli və ya eyni cinsli mallara (işə, xidmətə) tətbiq etdikləri qiymətlərin nəzarət qaydasında mal alqısı zamanı rəsmiləşdirilmiş qiymətlərdən 30 faizdən çox aşağı olduqda istehsal həcmi və ya satış dövryyəsi nəzarət qaydasında mal alqısı zamanı rəsmiləşdirilmiş qiymətlər, 30 faizdən çox yuxarı olduqda isə faktiki qiymətlər nəzərə alınmaqla hesablanır.

11.2.28. Vergi ödəyicisi tərəfindən vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün ona məxsus obyektə daxil olmasına icazə verilmədikdə və ya həmin tədbirlərin həyata keçirilməsinə şərait yaradılmadığı, dövryyənin gizlədilməsinə cəhd göstərildiyi hallarda bu barədə müşahidəni aparan vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən mövcud rabitə vasitələrindən istifadə etməklə şöbə (bölmə) rəhbərinə məlumat verilməklə akt tərtib olunur və Vergi Məcəlləsinin 67-ci maddəsinə uyğun olaraq həmin vergi ödəyiciləri üzrə vergi nəzarətini həyata keçirmək məqsədilə məlumatlar aidiyyəti struktur(lar)a təqdim edilir.

Eyni zamanda vergi ödəyicisi tərəfindən xronometraj metodu ilə müşahidənin aparılmasına şərait yaradılmadıqda, bununla əlaqədar vergi orqanları tərəfindən İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 602.4-cü maddəsinə müvafiq olaraq inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilir, həmçinin "Vergi və hüquq-mühafizə orqanları arasında əlaqələndirmə fəaliyyətinin təşkili Qaydaları"nın tələblərinə uyğun olaraq müvafiq struktur vahid vasitəsilə Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinə müraciət edilə bilər.

11.2.29. Hər hansı səbəbdən (xəstəlik və s.) müşahidənin aparılması tapşırılmış vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) müşahidəni apara bilmədikdə, onun (onların) müşahidəni keyfiyyətsiz təşkil etməsi (etmələri) məlum olduqda və ya Vergi Məcəlləsinin 29-cü maddəsinə uyğun olaraq mənafelərin toqquşması halı olduqda, "Xronometraj metodu ilə müşahidə aparılması haqqında qərara əlavələr (dəyişikliklər) edilməsi barədə" qərar çıxarılmqla həmin obyektə müşahidənin aparılması vergi orqanının digər vəzifəli (şəxsinə) şəxslərinə tapşırılır. Qeyd olunan qərarın çıxarılması üçün vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin müşahidəni apara

bilməməsi haqqında yazılı müraciətləri, yaxud vergi orqanının vəzifəli şəxslərinin müşahidəni keyfiyyətsiz təşkil etməsini əsaslandıran rəhbər vəzifəli şəxsin xidməti məruzəsi əsasdır.

11.2.30. Tərtib olunmuş aktlar üzrə nağd və nağdsız (POS-terminal üzrə dövriyyələr çıxılmaqla) dövriyyələrin orta günlük göstəriciləri müşahidənin aparılması başa çatdığı gündən sonrakı 3 iş günündən gec olmayaraq müşahidəni aparmış vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən AVİS proqram təminatı bazasının Operativ nəzarət alt sistemində işlənir və əlavələri ilə birlikdə dərhal vergi orqanının müşahidə materiallarını qəbul etməyə səlahiyyəti olan vəzifəli şəxsinə təhvil verilir.

12. Vergi Məcəlləsinin 221.8-ci maddəsinə əsasən “Sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz” almayan vergi ödəyicilərinin aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

12.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi vergi ödəyicisi və ona məxsus təsərrüfat subyekti (subyektləri) və ya ərazi müəyyənləşdirilir.

12.2. Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri üzrə (həmin maddədə göstərilən fərdi yaşayış evlərində və mənzillərdə ev qulluqçusu, xəstələrə, qocalara və uşaqlara qulluq xidməti, dayə, fərdi sürücülük, ev təsərrüfatında təmizlik, bağban, aşbaz, gözətçi və digər analogi işlər istisna olmaqla) operativ vergi nəzarəti bu Qaydalarla müəyyən edilmiş ümumi qaydada aparılır.

12.3. Operativ vergi nəzarəti zamanı vergi ödəyicisinin sahibkarlıqla məşğul olduğu fəaliyyət növünün (növlərinin) Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növlərinə (bu Qaydaların 12.2-ci bəndinin tələbləri nəzərə alınmaqla) aid olub-olmaması, həmin fəaliyyət növlərinə aid olduqda isə sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz alınıb-alınmaması və ya bu qəbz alınması üçün vergi orqanına müraciət edib-etməməsi məsələləri vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə araşdırılır.

12.4. Operativ vergi nəzarəti zamanı vergi ödəyicisinin müəyyən edilmiş fəaliyyət növlərindən bir neçəsi ilə məşğul olduğu aşkar edildiyi hallarda, ayrılıqda hər bir fəaliyyət növü üzrə sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz alıb-almaması araşdırılır.

12.5. Vergi ödəyicisi “Sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz” almış olduqda, həmin qəbzə Vergi Məcəlləsinin 221.8.6-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş bütün məlumatların əks olunub-olunmaması, hüquqi sənədlərə əsaslanmaqla bu məlumatların

həqiqiliyi (qəbzdə göstərilmiş ərazinin faktiki fəaliyyət göstərilən əraziyə uyğunluğu, qəbzün qüvvədə olma müddəti, fəaliyyətin adı, ödənilmiş verginin məbləği və s.) araşdırılır.

12.6. Vergi Məcəlləsinin 220.10-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş fəaliyyət növləri üzrə “Sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz” almadan məşğul olan şəxslər aşkar edildikdə, həmin şəxslərin adı, soyadı, atasının adı, VÖEN-in olub-olmaması müəyyən edilir, şəxsiyyət vəsiqəsinin rekvizitləri qeyd edilməklə həmin şəxslərdən izahat alınır və nəzarətin nəticəsi barədə akt tərtib olunur. Həmin şəxslər vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən tələb olunan sənədləri təqdim etməkdən və (və ya) izahat verməkdən imtina etdikdə, bu hal vergi nəzarətini həyata keçirən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) və həmin şəxslər tərəfindən imzalanan, sərbəst formada tərtib edilmiş aktla rəsmiləşdirilir. Qeyd edilən şəxslər həmin aktı imzalamaqdan imtina etdikdə, bu barədə aktda qeyd edilir.

12.7. Operativ vergi nəzarəti tədbiri zamanı vergi öhdəliklərini “Sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin ödənilməsi haqqında qəbz” əldə etməklə sadələşdirilmiş qaydada yerinə yetirən, Vergi Məcəlləsinin 218.4.4-cü maddəsində göstərilən fiziki şəxslər tərəfindən nağd pul hesablaşmaları zamanı alıcıya Vergi Məcəlləsinin 16.1.9-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş çek qəbz və digər ciddi hesabat blanklarının verilib-verilməməsi araşdırılır və bu Qaydaların 7-ci hissəsinə əsasən tədbirlər görülür.

13. Nağdsız hesablaşmaların həyata keçirilməsi ilə bağlı qanunla müəyyən olunmuş tələblərə əməl olunmasına nəzarət edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi

13.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi vergi ödəyicisi müəyyənləşdirilir.

13.2. Operativ vergi nəzarəti zamanı ilkin olaraq əvvəlki təqvim ayı ərzində pul vəsaitlərinin uçota alındığı hesablar (kassa, hesablaşma hesabı) üzrə mədaxil və məxaric əməliyyatları araşdırılır.

13.3. ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyatda alınmış vergi ödəyiciləri və vergi tutulan əməliyyatların həcmi ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında (aylarında) iki yüz min manatdan artıq olan ticarət və ya ictimai iaşə fəaliyyəti ilə məşğul olan vergi ödəyiciləri tərəfindən hesablaşmalar üzrə ödənişlərin təqvim ayı ərzində ümumi məbləği 30000 manatdan, digər vergi ödəyiciləri tərəfindən isə təqvim ayı ərzində ümumi məbləği on beş min manatdan artıq olub-olmaması məsələsi araşdırılır (bank hesabından nağdlaşdırılan pullar barədə məlumat, nağd çıxarılmış məbləğlərin kassa hesabına mədaxili, təhtəlhesab şəxslərlə hesablaşmalara dair sənədlər, təhtəlhesab şəxslər üçün açılmış bank hesablarına köçürülmüş pul vəsaitlərinin nağdlaşdırılması və s.).

13.4. Alışı sənədlərlə təsdiq edilməyən mallar üzrə nağdsız ödəniş qeydə alınmadığı halda bu malların nağd qaydada əldə edilməsi qənaətinə gəlinir.

13.5. Vergi ödəyicisi tərəfindən hesablaşmaların yalnız nağdsız qaydada aparılması nəzərdə tutulan əməliyyatlar aparıldığı halda həmin əməliyyatlar üzrə daxil olan pul vəsaitlərinin kassa hesabında uçota alınması yoxlanılır.

13.6. Nağd qaydada hesablaşmasına məhdudiyət qoyulan həddən artıq məbləğdə nağd ödəmələr aparıldığı halda həmin məlumatlardan qarşılıqlı əlaqəli məlumatlar kimi növbəti nəzarət tədbirləri məqsədləri üçün istifadə edilir.

13.7. Operativ vergi nəzarətinin nəticələri bu Qaydalara uyğun olaraq aktla rəsmiləşdirilir.

14. Pul vəsaitinin uçotdan gizlədilməsi və ya uçota alınmaması hallarına və malların Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilən elektron qaimə-faktura və ya elektron vergi hesab-faktura əsasında alınmasına nəzarət edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

14.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi vergi ödəyicisi və ona məxsus təsərrüfat subyektini (subyektləri) müəyyənləşdirilir.

14.2. Nəzarətə başlayarkən birinci növbədə vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən təsərrüfat subyektindəki (subyektlərindəki) malların və pul vəsaitinin vergi ödəyicisinə məxsus olub-olmaması, habelə sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı vergi ödəyicisinə məxsus hər hansı başqa malların və pul vəsaitinin digər yerlərdə saxlanılıb-saxlanılmaması barədə vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən sərbəst formada iltizam alınır. Təqdim olunan iltizamda vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi malların və (və ya) pul vəsaitinin ona məxsus olmamasını, yaxud qismən məxsus olmasını bildirdiyi halda, vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən həmin malların və pul vəsaitinin vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektində (subyektlərində) saxlanılmasına hüquqi əsas verən təsdiqedici sənədlər (icarə, saxlama müqavilələri və s.) tələb edilməlidir. Yazılı arayış və ya təsdiqedici sənədlər (icarə, saxlama müqavilələri və s.) təqdim olunmadığı təqdirdə, təsərrüfat subyektində (subyektlərində) mövcud olan bütün malların və pul vəsaitinin vergi ödəyicisinə məxsus olması qənaətinə gəlinir.

14.3. Nəzarət tədbiri keçirilən təsərrüfat subyektində (subyektlərində) mövcud olan malların və pul vəsaitinin uçotunu təsdiq edən uçot sənədlərinin və ya elektron faylların 1 iş günü ərzində vergi orqanının vəzifəli şəxsinə (şəxslərinə) təqdim edilməsi üçün vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə Vergi Məcəlləsinin 42-ci və 50.5-ci maddələri ilə müəyyən edilmiş qaydada dərhal Tələbnamə təqdim olunur.

14.4. Tələbnamə təqdim olunduqdan sonra vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə vergi ödəyicisinin təsərrüfat subyektində (subyektlərində) mövcud olan malların və pul vəsaitinin bu Qaydalara uyğun olaraq siyahısının tərtib edilməsinə başlanılır. Siyahıda siyahını tərtib edən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri), vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi, vergi ödəyicisinin obyektə və dəvət edildiyi təqdirdə ekspertlər və mütəxəssislər haqqında məlumatlar, habelə malların adı, növü (fərqləndirici əlamətləri), miqdarı, alış və satış qiymətləri, pul vəsaitinin hansı valyutada olması, pul əskinasının adı, miqdarı, konvertasiya olunmuş və cəmi məbləği barədə məlumatlar əks etdirilir. Siyahı vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri), vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi və dəvət edildiyi təqdirdə ekspertlər və mütəxəssislər tərəfindən imzalanır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi siyahını imzalamaqdan imtina etdikdə, bu barədə həmin siyahıda qeyd aparılır. Malların və pul vəsaitinin siyahısının tərtib edilməsi vergi ödəyicisinin normal iş fəaliyyətinə maneçilik törətmədən və onun sahibkarlıq fəaliyyətini heç bir halda məhdudlaşdırmadan aparılmalıdır.

14.5. Malların və pul vəsaitinin siyahısının tərtib edilməsi prosesi vergi orqanının operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi barədə qərarında nəzərdə tutulmuş müddətdə davam edə bilər. Mal qalığının və pul vəsaitinin siyahısının tərtib edilməsi iş günü ərzində başa çatdırılmadığı hallarda maddi qiymətlilərin saxlandığı yerlər (bina, otaq, tikili, anbar və s.) günün axırında vergi orqanının nəzarəti həyata keçirən vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən möhürlənir və cavabdeh şəxsə təhvil verilir. Həmin yerlərin möhürlənməsinə vergi ödəyicisi tərəfindən şərait yaradılmadıqda bu barədə vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən akt tərtib edilir. Növbəti iş günü maddi qiymətlilərin siyahısının tərtib edilməsinin davam etdirilməsi məqsədi ilə həmin möhürlər vergi ödəyicisinin iştirakı ilə açılır. Maddi qiymətlilərin saxlandığı yerlərin (bina, otaq, tikili, anbar və s.) möhürlənməsi və həmin möhürlərin açılması vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə sərbəst formada tərtib edilən aktla rəsmiləşdirilir. Vergi ödəyicisi həmin aktı imzalamaqdan imtina etdikdə vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən bu barədə aktda qeyd aparılır.

14.6. Malların siyahısı tərtib olunan zaman malların alış və satış qiymətləri aşağıdakılardan hər hansı biri ilə müəyyən edilir:

14.6.1. ilkin sənədlərlə;

14.6.2. mənbəyi belli olan məlumatlarla;

14.6.3. vergi ödəyicisindən və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsindən alınmış yazılı izahatla;

14.6.4. vergi orqanı tərəfindən dəvət edilmiş ekspert və ya mütəxəssis tərəfindən verilmiş rəylə;

14.6.5. topdansatış bazar qiyməti ilə;

14.6.6. qanunla müəyyən edilmiş digər üsulla.

14.7. Siyahının hər bir səhifəsinin aşağı hissəsində əmtəə-material dəyərlilərinin sözlə yazılmaqla sıra nömrələrinin sayı, hansı ölçü vahidi ilə (ədədlə, kiloqramla, metrle və s. ilə) ifadə olunmasına baxmayaraq həmin səhifədəki maddi qiymətlilərin nominal göstəricilərinin ümumi cəmi göstərməli, vergi orqanının şəxsi (şəxsləri) və vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən imzalanmalıdır.

14.8. Siyahı tərtib edildikdən sonra qalıqda olan malların mədaxilini (alışını) təsdiq edən elektron qaimə-faktura və ya elektron vergi hesab-fakturasının, idxal malları olduğu halda həmin malların idxalı ilə bağlı yük gömrük bəyannaməsinin və fakturanın (invoys), həmin mallar vergi ödəyicisinin özü tərəfindən istehsal edildikdə isə Vergi Məcəlləsinin 130.1-1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş qaydada tərtib edilən sənədlərin mövcudluğu araşdırılır.

14.9. Qalıqda olan mallar vergi ödəyicisinin özünün istehsalı olduğu halda Vergi Məcəlləsinin 130.1-1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş qaydada tərtib edilən sənədlərin mövcudluğu və hazır məhsulların istehsaldan anbara mədaxil olunmasını təsdiq edən sənədlər yoxlanılır.

14.10. Tələbname əsasında vergi ödəyicisi tərəfindən təsdiqedicisi sənədlər (uçot sənədləri) qanunla müəyyən olunmuş müddət ərzində təqdim edildikdə, malların və pul vəsaitinin uçotdan gizlədilməsi və ya uçota alınmaması hallarının aşkar edilməsi məqsədi ilə vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) tərəfindən tərtib olunmuş siyahı ilə vergi ödəyicisinin təqdim etdiyi təsdiqedicisi sənədlər (uçot sənədləri) üzləşdirilir. Üzləşdirmə nəticəsində malların və pul vəsaitinin uçotdan gizlədilməsi və ya uçota alınmaması halları aşkar edildikdə, tərtib olunmuş siyahıda qeydlər aparılır. Nəzarət tədbiri zamanı ümumiyyətlə mal qalığı aşkar olunmadığı və ya bir qismi aşkar olunduğu təqdirdə və həmin dövr üçün bəyannamə təqdim etmə müddəti çatmadığı halda vergi ödəyicisindən sonuncu təqdim etdiyi bəyannaməsində qalıqda göstərilmiş, lakin faktiki mövcud olmayan mallar barədə izahat alınmalı, malların nağd və ya nağdsız təqdim edilməsi barədə sənədlər tələb olunmalıdır. Malların nəzarət tədbiri başlayana qədər təqdim olunması faktı aşkar edildikdə və bu barədə təsdiqedicisi sənədlər təqdim edildikdə və ya edilmədikdə nəzarət tədbirini həyata keçirən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) xidməti məktubla kameral vergi yoxlamasını həyata keçirən struktur bölməni məlumatlandırmalıdır. Sonuncu isə nəzarət tədbiri həyata keçirilmiş vergi ödəyicisi tərəfindən hesabat təqdim edildikdən sonra qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada tədbirləri həyata keçirməlidir.

14.11. Tələbname əsasında vergi ödəyicisi tərəfindən təsdiqedicisi sənədlər (uçot sənədləri) qanunla müəyyən olunmuş müddət ərzində təqdim edilmədikdə, vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) və vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən imzalanan sərbəst formada akt tərtib edilir. Vergi ödəyicisi sənədlərin onda olmaması barədə yazılı izahat təqdim

edərsə, yaxud sənədləri qismən təqdim etməklə onda başqa sənədlərin olmaması barədə yazılı izahat təqdim edərsə tələbnamədə nəzərdə tutulan müddət bitmədən də həmin akt tərtib edilə bilər. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda öz qeydlərini edə bilər, habelə aktı imzalamaqdan imtina edə bilər. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktı imzalamaqdan imtina etdikdə, bu barədə həmin aktda qeyd aparılır. Tələbnamə əsasında vergi ödəyicisi tərəfindən təsdiqedicə sənədlər qanunla müəyyən olunmuş müddət ərzində təqdim edilmədikdə, tərtib olunmuş siyahıda əks olunan bütün mallar və pul vəsaiti uçotdan gizlədilmiş və ya uçota alınmamış hesab olunur və bununla bağlı həmin siyahıda qeydlər aparılır.

14.12. Malların alışını və ya istehsalını təsdiq edən sənəd məlumatları ilə mallarının müəyyən edilən faktiki göstəriciləri arasında fərq olduğu halda kənarlaşmaya səbəb olan malların təqdim edilməsini, o cümlədən malların satışını, hədiyyə verilməsini, zay və ya xarab olmuş malların uçotdan silinməsini təsdiq edən sənədlərlərlə üzləşdirmə aparılır.

14.13. Operativ vergi nəzarəti tədbiri zamanı Vergi Məcəlləsinin 43-cü və 50.5-ci maddələri ilə müəyyən edilmiş qaydada sənədlərin və nümunə kimi əşyaların götürülməsi həyata keçirilə bilər. Vergi ödəyicisinin malların və pul vəsaitinin uçotdan gizlədilməsi və ya uçota alınmaması faktlarını təsdiq edən sübutları gizlətməsi niyyəti olduqda, vergi orqanı tərəfindən dərhal qərar çıxarılaqla zəruri sübutların götürülməsi həyata keçirilir.

14.14. Operativ vergi nəzarəti tədbiri zamanı malın (işin, xidmətin) satışından daxil olmuş pul vəsaitinin uçota alınmaması faktları aşkar edildiyi halda, həmin vəsait uçotdan gizlədilmiş pul vəsaiti kimi qiymətləndirilir və vergi ödəyicisinin uçot sənədlərində (NKA-ya mədaxil edilməklə və ya ciddi hesabat blankında əks etdirilməklə) bərpa edilir.

14.15. Operativ vergi nəzarətinin nəticəsi haqqında bu Qaydalara uyğun olaraq akt tərtib edilir. Həmin aktda aktı tərtib edən vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri), vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi, vergi ödəyicisinin obyektə haqqında məlumatlar, vergi nəzarəti zamanı aşkar olunan faktiki hallar və vergi qanunvericiliyin pozulması müəyyən edildiyi hallarda tətbiq edilməsi təklif olunan maliyyə sanksiyası barədə məlumatlar əks olunur. Akt vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri) və vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən imzalanır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda öz qeydlərini edə bilər və ya aktı imzalamaqdan imtina edə bilər. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktı imzalamaqdan imtina etdikdə, bu barədə həmin aktda qeyd aparılır.

14.16. Uçotdan gizlədilmiş və ya uçota alınmayan malların və pul vəsaitinin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada uçota alınması vergi orqanının nümayəndələri tərəfindən vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə tövsiyə edilir.

14.17. Malların və pul vəsaitinin uçotdan gizlədilməsi və ya uçota alınmaması hallarına görə Vergi Məcəlləsinin 49-cu maddəsində qeyd edilmiş qərarlardan biri qəbul edildikdən sonra həmin vergi ödəyicisinin riskli vergi ödəyiciləri siyahısına daxil edilməsi, aşkar olunmuş pozuntu

hallarının vergi ödəyicisində keçiriləcək növbəti operativ vergi nəzarəti tədbirləri zamanı nəzərə alınması, vergi ödəyicisində vergi qanunvericiliyi ilə bağlı məlumatlandırma işinin həyata keçirilməsi, hesabat ili üzrə sadələşdirilmiş və ya gəlir (mənfəət) vergisi üzrə bəyannamə təqdim edilərkən nəzərə alınmasının, həmçinin dövr tamam olmadığından bəyannamə təqdim etməmiş vergi ödəyicilərində nəzarət zamanı müəyyən edilmiş faktiki mal qalığının hərəkətinin cari dövr üzrə bəyannamə təqdim edilərkən araşdırılması məqsədi ilə məlumatlar vergi orqanının operativ vergi nəzarətini həyata keçirən strukturu tərəfindən audit, bəyannamə və ya xidmət strukturlarına göndərilir.

14.18. Vergi ödəyicisinin bir neçə təsərrüfat subyekti (subyektləri) olduqda malların siyahısı hər bir obyekt üzrə ayrı-ayrılıqda və maddi-məsul şəxslərin iştirakı ilə tərtib olunur.

15. Nəzarət markalarının qəsdən məhv edilməsi, saxtalaşdırılması, qeyri-qanuni yolla hazırlanması, istifadəsi və satışı faktlarının aşkar edilməsi məsələsi üzrə operativ vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi

15.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda operativ vergi nəzarəti tədbirinin keçiriləcəyi vergi ödəyicisi və ona məxsus təsərrüfat subyekti (subyektləri) müəyyənləşdirilir.

15.2. Vergi ödəyicisinin və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinin iştirakı ilə sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirmək üçün vergi ödəyicisinin fəaliyyət göstərdiyi təsərrüfat subyektində (subyektlərində) və ya ərazidə (yaşayış binaları (sahələri) istisna olmaqla) nəzarət markalarının qəsdən məhv edilməsi, saxtalaşdırılması, qeyri-qanuni yolla hazırlanması, istifadəsi və satışı faktlarının olub-olmaması müəyyənləşdirilir.

15.3. Vergi ödəyicisində və (və ya) ona məxsus təsərrüfat subyektində (subyektlərində) aşkar edilmiş nəzarət markaları sayılaraq, çeşidlənir və siyahısı tərtib edilir. Bu siyahıda markaların fərqləndirici əlamətləri, mənşə mənbəyi, həqiqiliyi və ya saxta olub-olmaması, qeyri-qanuni yolla hazırlanması və ya qəsdən məhv edildiyi, vergi orqanının adı, siyahıya alınması həyata keçirən vəzifəli şəxslərin adı, soyadı və atasının adı, siyahıya alınması tarixi və yeri, vergi ödəyicisi və onun nümayəndəsi haqqında məlumat, müşahidəçilər və dəvət olunmuş mütəxəssislər haqqında məlumatlar əks etdirilir.

15.4. Bu Qaydalara uyğun olaraq siyahıya alınmış nəzarət markaları məsul saxlanması üçün tərtib edilmiş aktla vergi ödəyicisinə və ya onun razılığı ilə vergi orqanının vəzifəli şəxsləri tərəfindən müəyyən edilən digər şəxslərə təhvil verilir. Vergi ödəyicisi siyahıya alınmış markaları məsul saxlamaya qəbul etməkdən imtina etdikdə və ya vergi ödəyicisinin markaları saxlamaq üçün şəraiti olmadıqda markalar yerində qəbul edilir, möhürlənir və obyektə vergi orqanının müəyyən etdiyi digər vergi ödəyicisində və ya vəzifəli şəxsə məsul saxlamaya

qoyulmaq üçün protokol tərtib edilməklə götürülür. Markaların götürülməsi haqqında protokol vergi orqanının vəzifəli şəxsi (şəxsləri), vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi, obyektin məsul şəxsi və müşahidəçilər tərəfindən imzalanır. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi protokolu imzalamaqdan imtina etdikdə protokolda bu barədə qeyd aparılır və protokolun surəti vergi ödəyicisinə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə verilmə tarixini təsdiq edən üsulla təqdim edilir. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi protokolun surətini qəbul etməkdən imtina etdikdə, bu barədə protokolda qeyd edilir və həmin protokol vergi ödəyicisinə müşaiyətədiçi məktubla sifarişli poçtla göndərilir.

Götürülən markalar cinayət işinə və ya inzibati xəta haqqında işə baxılanadək, vergi orqanının müəyyən etdiyi yerdə digər vergi ödəyicisinə və ya vəzifəli şəxsə məsul saxlamaya qoyulmaq üçün təhvil verilir. Siyahıya alınmış markalar məsul saxlamaya qoyulmaq üçün vergi ödəyicisinə təhvil verildikdə, o, siyahıya alınmış markaların özgəninkiləşdirilməsinə, israf edilməsinə, gizlədilməsinə, dəyişdirilməsinə yol verdiyi təqdirdə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşdığı barədə vergi orqanının nəzarəti həyata keçirən vəzifəli şəxsləri (şəxsi) tərəfindən yazılı şəkildə xəbərdar olunur. Markaların siyahıya alınması prosesində vergi orqanının nümayəndələri (nümayəndəsi) vergi ödəyicisinə və ya onun nümayəndəsinə hüquq və vəzifələrini izah edirlər.

15.5. Operativ vergi nəzarəti tədbirinin nəticəsi üzrə bu Qaydalara uyğun olaraq akt tərtib edilir. Aktda hüquqi şəxsin və sahibkarlıq fəaliyyətini hüquqi şəxs yaratmadan həyata keçirən fiziki şəxsin rekvizitləri və onların səlahiyyətli nümayəndəsinin adı və soyadı göstərilir, vergi orqanının əməkdaşlarının, habelə obyektin məsul şəxsinin və müşahidəçilərin imzaları ilə təsdiqlənir. Vergi ödəyicisi və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi aktda öz qeydlərini edə bilər, aktı imzalamaqdan imtina edə bilər və bu barədə həmin aktda qeyd aparılır.

15.6. Operativ vergi nəzarəti nəticəsində aşkar edilmiş nəzarət markalarının qəsdən məhv edilməsi, saxtalaşdırılması, qeyri-qanuni yolla hazırlanması, istifadəsi və satışı nəticəsində vurulmuş ziyanın məbləği müəyyənləşdirilir. Vergi ödəyicisinin inzibati məsuliyyətə cəlb edilməsinə əsas olduğu halda, bu nəzarəti həyata keçirən vergi orqanının səlahiyyətli vəzifəli şəxsləri tərəfindən İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 413-cü maddəsinə əsasən inzibati xəta haqqında protokol tərtib edilir və tərtib edilmiş protokol həmin Məcəllənin 103.1-ci maddəsinə əsasən tərtib edildiyi vaxtdan 48 saat müddətində məhkəməyə göndərilir.

15.7. Operativ vergi nəzarəti zamanı nəzarət markalarının qəsdən məhv edilməsi, saxtalaşdırılması, qeyri-qanuni yolla hazırlanması, istifadəsi və satışı nəticəsində vergi ödəyicisi tərəfindən xeyli məbləğdə (iyirmi min manatdan artıq) ziyan vurulduqda Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 205-2-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin (Nəzarət markalarının qəsdən məhv edilməsi, saxtalaşdırılması, qeyri-qanuni yolla hazırlanması, istifadəsi və satışı) əlamətləri yarandığından bu pozuntular barədə sənədlər tam və əhatəli tərtib

olunmalı və materiallar vergilər nazirinin əmri ilə təsdiq olunmuş “Vergi və hüquq-mühafizə orqanları arasında əlaqələndirmə fəaliyyətinin təşkili Qaydaları”na uyğun hazırlanaraq Vergilər Nazirliyi yanında Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinə təqdim olunmalıdır.

16. Aksizli mallar istehsal edən vergi ödəyicilərinin müvafiq binalarında və ya anbarlarında nəzarət postlarının təşkili

16.1. Bu Qaydaların 1.6.1-ci və 1.6.2-ci yarımbəndlərinə əsasən risk meyarlarından biri olduqda, həmçinin markalanmalı olan aksizli malları istehsal edən vergi ödəyiciləri tərəfindən Vergi Məcəlləsində müəyyən edilmiş tələblərin pozulması halları müəyyən edildikdə, vergi ödəyicilərinin müvafiq binalarında və ya anbarlarında (şəxsi istehlak üçün anbarlar istisna olmaqla) nəzarət postları, ölçü cihazları, plomblar qurulması və digər tədbirləri görməklə aksizli malların uçota alınmadan, markalanmadan və həmin Məcəllənin 191.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan hallarda və müəyyən edilmiş prosedura uyğun olaraq aksizləri ödəmədən istehsal binasının hüdudlarından kənara çıxarılmasının qarşısının alınması məqsədi ilə nəzarət postlarının təşkil edilməsi barədə vergi orqanı qərar qəbul edir.

16.2. Nəzarət postları vergi orqanının qərarına əsasən telefon və digər zəruri avadanlıqla təchiz edilməklə markalanmalı olan aksizli malları istehsal edən vergi ödəyicilərinin istehsal sahələrinin əsas giriş və çıxış qapısının yaxınlığında yaradılır.

16.3. Vəzifə və funksiyalarını həyata keçirmək üçün nəzarət postunun işçiləri möhür və plombirlə (plomb vuran alət) təmin edilir.

16.4. Nəzarət postları vergi ödəyicisinin iş rejiminə uyğun olaraq fəaliyyət göstərir. Post yaradılan zaman vergi ödəyicisinin iş rejimi barədə ondan müvafiq arayış alınır.

16.5. Nəzarət postları yaradıldıqda markalanmalı olan aksizli malları istehsal edən vergi ödəyicilərinin texnoloji avadanlıqlarının, ölçü vasitələrinin və laboratoriya cihazlarının texniki sazlığı, standartlara uyğunluğu yoxlanılır.

16.6. Nəzarət postlarının işçiləri aksiz markalarının qalıqlarını inventarizasiya etməklə, istehsal həcmi üzrə nəzarət-ölçü cihazlarını, xammal, material və hazır məhsul anbarlarını, istehsal sahələrindəki texnoloji avadanlıqları plomblamaqla, eləcə də hazır məhsul satılarkən malların ilkin təsdiqedicisi sənədlərinə (qaiməsinə, elektron qaimə-fakturasına, mal-nəqliyyat qaiməsinə, elektron vergi hesab-fakturasına və s.) baxış keçirməklə markalanmalı olan malların markalanmaqla istehsal sahələrindən kənara çıxarılmasına, hazır məhsulun anbara və oradan alıcılara buraxılmasına, markalarının yapışdırılması qaydalarına riayət olunmasına nəzarət edirlər.

16.7. Hər gün texnoloji xətlərin işi başa çatdıqda və ya texnoloji proses dayandırıldıqda nəzarət postunun işçiləri tərəfindən istehsalçının nümayəndəsinin (aidiyyəti maddi-məsul

şəxsinin) iştirakı ilə plomblar vurulur və “Nəzarət postu yaradılmış obyektə avadanlıqlara, anbarlara və digər qurğulara plombun vurulması haqqında” akt tərtib edilir və yekunda AVİS proqram təminatının Audit alt moduluna işlənir. Bundan başqa, növbələrarası fasilədə, hazır məhsulun markalanması üçün aksiz markalarının, istehsal üçün xammalın, yardımçı və qablaşdırıcı materialların olmaması, habelə texniki səbəblərdən avadanlığın daha uzun müddətə dayanması zamanı da cihaz, anbar və avadanlıqların plomblanması həyata keçirilir.

16.8. İstehsal həcmi üzrə nəzarət-ölçü cihazlarının, xammal, material və hazır məhsul anbarlarının, istehsal sahələrindəki texnoloji avadanlıqların plomblanması nəzarət postlarının işçiləri tərəfindən istehsalçının nümayəndəsi ilə birlikdə vergi orqanının təsdiq etdiyi forma üzrə kitabda müvafiq qeydlər, o cümlədən istehsal həcmi üzrə nəzarət-ölçü cihazlarının göstəriciləri barədə qeydlər aparmaqla, iş gününün sonunda hazır məhsulun markalanması üçün aksiz markalarının, istehsal üçün xammalın, yardımçı və qablaşdırıcı materialların olmaması, habelə texniki səbəblərdən avadanlığın daha uzun müddət dayanması zamanı həyata keçirilir.

16.9. Avadanlığın dayandırılması zamanı istehsal güclərinin qapanması istehsal üzrə texnoloji xətlərin və avadanlığın elə yerlərdə plomblanması vasitəsilə həyata keçirilməlidir ki, onlardan istifadə edilməsi mümkün olmasın.

16.10. Plombların vurulması və çıxarılması nəzarət postunun işçiləri və istehsalçının nümayəndəsinin iştirakı ilə müvafiq aktla rəsmiləşdirilməlidir.

16.11. Nəzarət postlarının işçiləri iş başladığı vaxtda nəzarət postlarında olmadıqda istehsalçının məsul şəxsləri tərəfindən vergi orqanına məlumat verilməklə, səbəbi və vaxtı göstərilməklə “Nəzarət postlarının işçiləri iş başladığı vaxtda nəzarət postlarında olmadıqda istehsalçının məsul şəxsləri tərəfindən nəzarət postu yaradılmış obyektə avadanlıqlara, anbarlara və digər qurğulara vurulmuş plombun çıxarılması haqqında akt” tərtib edilərək plomblar açıla bilər. Həmin akt formaları ilə vergi ödəyicisi nəzarət postunu yaratmış vergi orqanı tərəfindən post qurulan zaman təmin edilir.

16.12. Nəzarət postunun işçiləri tərəfindən post yaradılan və fəaliyyətini dayandıran zaman aksiz markalarının qalıqları inventarizasiya edilir və “Nəzarət postu yaradılmış obyektə aksiz markalarının qalıqlarının inventarizasiya edilməsinin nəticələri haqqında akt” tərtib edilir.

16.13. Nəzarət postlarının işçiləri satışa buraxılan hazır məhsulların sənədlərində göstərilən sayının, həcmnin, çəkisinin onların faktiki sayı, həcmi və çəkisi ilə düzgünlüyünü yoxlamalı və sənədlərdəki göstəriciləri xüsusi jurnalda qeyd etməlidirlər. Bundan sonra nəzarət postlarının işçiləri malların ilkin təsdiqedicisi sənədlərində (qaimə, elektron qaimə-faktura, mal-nəqliyyat qaiməsi, elektron vergi hesab-faktura və s.) "Buraxılışa icazə verilir" qeydini aparmalıdırlar.

16.14. Plombların vurulması və çıxarılması arasındakı müddətdə nəzarət-ölçü cihazlarının göstəricilərində dəyişikliklər edildikdə, texnoloji avadanlıqlardakı plomblar zədələndikdə, istehsal

olunmuş məhsulların aksiz markası ilə markalanmasında, tam uçota alınmasında, aksiz markalarının inventarizasiyasında kənarlaşma aşkar edildikdə, eləcədə bu Məcəllənin 191.2-ci maddəsinin tələblərini pozmaqla hazır məhsulun istehsal sahəsindən kənara çıxarılması müəyyən edildikdə nəzarət postunun işçiləri bu barədə akt tərtib etməli və dərhal vergi orqanına məlumat verməlidirlər.

17. Yekun müddəalar

17.1. Bu Qaydaların tələblərinin pozulmasına görə vergi orqanlarının vəzifəli şəxsləri qanunvericiliyə müvafiq qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

* * *